

## VERSLAG van de hybride vergadering van de Statencommissie Ruimte, Groen en Water op 31 augustus 2022

### Voorzitter:

Mr. S.F. van Ulzen

**Namens GS aanwezig:** ir. H.P. van Essen (gedeputeerde), drs. W.R.C. Sterk (gedeputeerde), drs. R. Strijk (gedeputeerde) en ir. R.G.H. van Muilekom (gedeputeerde).

**Aanwezig:** J. Bart (GroenLinks), W. de Boer-Leijnsma (PvdA), E. Broere-Kaal (BVNL), B. van den Dikkenberg (SGP), M. van Elteren (GroenLinks), J. Germs (50PLUS), J. Van Gilse (VVD), N. Haan-Mourik (ChristenUnie), H. De Harder, F. Hazeleger (SGP), M. Hoek (50PLUS), (ChristenUnie), M. de Jong (GroenLinks), A. Krijgsman (PvdA), M. Lejeune-Koster (PvdA), O. de Man (VVD), H. Rikkoert (ChristenUnie), A. Schie (VVD), D. van Ulzen (VVD), L. Veen (D66), C. Westerlaken (CDA), M. de Widt (D66)

### Van ambtelijke zijde aanwezig:

Frank Kools (commissiegriffier), Niels Nellestijn (commissiesecretaris), Katy Boesten (Notuleerservice Nederland)

---

## 1. Opening

De voorzitter, mevrouw Van Ulzen, opent de vergadering en heet de aanwezigen en zij die via Teams of via livestream deelnemen of meeluisteren welkom. De commissie heeft voorafgaand aan deze vergadering een werkbezoek afgelegd. De vergadering vindt plaats in de raadzaal van de gemeente Zeist. De voorzitter bedankt de gemeente Zeist voor het gastvrije onthaal en de griffie voor het gebruik van de faciliteiten. Er ligt een volle agenda. Iedereen heeft 9 minuten spreektijd en het college heeft 39 minuten.

De voorzitter heet de nieuwe commissiesecretaris, Niels Nellestijn, welkom.

## 2. Vaststellen agenda

De voorzitter meldt dat er zes bespreekpunten zijn en nog een opwaardering voor de Statenbrief Stikstof ligt. Er is een voorstel gedaan om aan het einde van de vergadering deze vergadering te schorsen en de vergadering voort te zetten op 7 september van 19.00 uur tot 21.00 uur, aangezien er dan al een infosessie stikstof gepland is. Het voorstel is om aansluitend op die infosessie de vergadering te heropenen en dan het onderwerp stikstof te bespreken. De commissie stemt hiermee in.

Mevrouw De Widt vraagt of het mogelijk is om tijdens deze voortgezette commissievergadering over stikstof actuele informatie te ontvangen over wat er momenteel in de provincie stagneert omdat er geen vergunningen afgegeven kunnen worden.

De gedeputeerde geeft aangegeven dat volgende week deze vraag van mevrouw De Widt meegenomen wordt.

De heer Hazeleger deelt mee dat hij het punt Statenbrief Tussentijdse Evaluatie PARK had opgewaardeerd. Maar hij wil dit punt niet nu behandelen maar bij het gesprek met PARK op 5 oktober a.s. Hiermee gaat agendapunt 12 voor vandaag als bespreekstuk van de agenda.

De agenda wordt vastgesteld.

## 3. Mededelingen

De voorzitter meldt dat er een aantal mededelingen zijn vanuit GS.

Gedeputeerde Van Muilekom heeft twee mededelingen:

- De ondertekening van het Convenant Duurzame Woningbouw staat gepland op 29 september. Binnen Utrecht hebben 40 partijen formeel aangegeven te willen gaan tekenen (daaronder 8 gemeenten). Tegelijkertijd zijn er ongeveer 12 gemeenten die weliswaar zeggen te willen gaan tekenen maar dit nog formeel moeten bevestigen. Afgelopen week zijn er gesprekken gevoerd met Bouwend Nederland, Neprom en IVBN die mee willen doen. Deze partijen zijn nog zoekende op welke wijze zij betrokken willen worden. De gedeputeerde wil hen betrekken om te leren innoveren wat wel/niet werkt. Inmiddels heeft GS van BZK een ondersteuningsverklaring gekregen voor het convenant. Het ministerie wil in 2025 het bouwbesluit wijzigen. Het convenant en het leren werken met hogere ambities zijn een mooi voortraject om tot die nieuwe regels in het Bouwbesluit te komen.
- Met betrekking tot het Bestuursakkoord Flexwonen Utrecht is er voor de zomer is een overleg geweest met de stad Utrecht, de corporaties, het COA, de VRU en BZK. In eerste instantie ging het gesprek over de achterstand van de huisvesting van statushouders. Hierop is actie ondernomen. In tweede instantie is

gemeld dat er grote plannen zijn met flexwoningen op meerdere locaties in de stad Utrecht. In 2,5 jaar tijd wil men 2500 tijdelijke woningen realiseren. Dit is heel veel, maar het is belangrijk dat BZK heeft gezegd voor 2023, 1500 flexwoningen financieel te gaan ondersteunen. Dit betekent dat er € 12.000 per woning beschikbaar komt. De stad Utrecht denkt ongeveer 1000 woningen voor zijn rekening te nemen en 500 in de regio. In een persbericht worden ook nog andere gemeenten benoemd die eveneens flexwoningen willen realiseren. Dit is echter niet genoeg dus naast de 1500 woningen zal een groter beroep worden gedaan op de gemeenten. GS wil met alle gemeenten die met locaties komen bekijken of de bouw mogelijk is en of hier financiële ondersteuning voor kan worden verkregen.

Gedeputeerde Sterk heeft drie mededelingen:

- Er is een boekje rondgedeeld over stikstof. Stikstof is een technisch dossier en het leek haar goed om dit boekje onder de aandacht te brengen.
- De pre-S&P-methodiek, die de commissie eerder dit jaar heeft besproken, biedt particulieren de mogelijkheid om met de isolatie van hun woning aan de slag te gaan, op voorwaarde dat hun gemeente aan een biodiversiteitsplan voor kwetsbare soorten werkt. Den Haag heeft deze Utrechtse methodiek nu ook ontdekt en is hier zeer enthousiast over. Den Haag wil samen met de provincie Utrecht die pré S&P-methodiek verder gaan ontwikkelen zodat die ook in andere provincies kan worden uitgerold. Hier wordt geld voor vrijgemaakt.
- De aanbesteding voor een uitwerking van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN: In het Statenmemo van 18 maart heeft de gedeputeerde laten weten dat GS daarvoor een aanbesteding in gang heeft gezet. Hier is helaas geen enkele inschrijving op gekomen. Dit komt waarschijnlijk door de enorme druk bij de bureaus vanwege het Stikstofdossier. GS is bezig met een heraanbesteding onder vijf bureaus die hebben aangegeven dat zij wel geïnteresseerd zijn. Dit betekent een vertraging in de uitwerking van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Daardoor zal er in de zomer in 2023 een oplevering van de uitwerking plaatsvinden, die dan als onderdeel meegaat in de tweede wijziging van de Omgevingsverordening.

De voorzitter geeft het woord aan de heer Hazeleger die een mededeling heeft voor de commissie.

De heer Hazeleger deelt mee dat de fractie is uitgenodigd om op 15 september om 20.45 uur hazen te gaan tellen met een warmtebeeldcamera. Dit duurt ongeveer drie kwartier. Daarna kan men nog nabeschouwen met de mensen die deze telling gaan doen. Hij nodigt degenen die hierin geïnteresseerd zijn van harte uit om mee te gaan en zal hierover nog een e-mail sturen met gegevens.

#### **4. Ingekomen stukken RGW**

Allen hebben hier kennis van kunnen nemen. Bij een paar stukken waren antwoorden op de ingekomen stukken binnengekomen die eveneens geplaatst zijn op het SIS.

#### **5. Verslagen van Statencommissie Ruimte, Groen en Water/Wonen**

De voorzitter vraagt of er vragen of opmerkingen zijn op de verslagen van 15 en 22 juni 2022. Er zijn een aantal opmerkingen ontvangen die verwerkt zijn in de laatste versies.

De verslagen worden hiermee vastgesteld.

#### **6. Termijnagenda en lijst moties RGW**

De voorzitter informeert of er nog vragen zijn.

De heer Hazeleger meldt dat er ooit een motie is aangenomen over het vrijwillig uitkopen van boeren (Stikstofdossier). Deze motie is van de lijst verdwenen.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat deze motie in principe nog steeds geldt. Zij zal dit checken en komt hierop terug.

#### **7. Rondvraag**

De voorzitter meldt dat er drie rondvragen zijn:

*Rondvraag met betrekking tot het tracébesluit A27 (PvdA en GroenLinks)*

De voorzitter vraagt of er behoefte is aan een toelichting.

Mevrouw Krijgsman denkt dat de vragen duidelijk zijn. Vanochtend zijn er tevens vragen ingediend in de Tweede Kamer over dit onderwerp en zij vraagt of dit aan het Stikstofdossier, en op termijn ook aan de antwoorden, gekoppeld kan worden.

Gedeputeerde Sterk benadrukt dat GS onaangenaam getroffen was door de berichten in de krant en dat zij merkt dat de berichten tot veel onrust onder de boeren en in de Tweede Kamer hebben geleid. De ChristenUnie heeft in de Tweede kamer vragen ingediend en zij is voornemens om dit tevens bij het IPO aan de orde te stellen omdat Utrecht waarschijnlijk niet de enige provincie is waarin dit speelt. Het is niet wenselijk wanneer men aan de ene kant gebiedsprocessen moet gaan vormgeven en aan de andere kant RWS, buiten de invloedssfeer van de provincie, boerderijen opkoopt. Het is aan individuele boeren om hier wel of niet in mee te gaan.

Gedeputeerde Sterk doorloopt de vragen:

- Het contact met RWS kan beter en er is afgesproken om dit intern goed te evalueren. Zeker in de huidige context is het van belang dat men goed van elkaar weet waar men mee bezig is, aangezien de gevoeligheid groot is. Zij zal samen met gedeputeerde Schaddelee het gesprek met RWS aangaan.
- De externe saldeermogelijkheid staat bij de provincie Utrecht nog niet open maar het bevoegd gezag voor de vergunningen van rijkswegen ligt op grond van de Wet Natuurbescherming bij het ministerie van LNV. Die heeft het extern salderen hiervoor wel mogelijk gemaakt.
- Op de vraag hoe GS aankijkt tegen het opkopen en of dit op gespannen voet staat met het realiseren van de stikstofdoelstellingen en het legaliseren van de PAS-melders antwoordt zij dat met extern salderen 30% van de stikstofruimte wordt afgeroomd. Dit is hier in principe ook gebeurd. Stikstofruimte kan echter maar één keer ingezet worden en door het tracé-besluit kan men dit nu niet inzetten voor bijvoorbeeld de PAS-melders. Dat is een feit waarmee de provincie geconfronteerd is.
- Op de vraag of er nog andere projecten bekend zijn waarvoor het Rijk boerderijen gaat opkopen antwoordt zij dat dit voor de provincie het project A1/A28 bij het knooppunt Hoevelaken zou zijn.
- Tot slot de vraag hoe dit is gevallen bij de boeren in het gebied: niet goed. GS hebben met deze boeren gesproken en zij zijn van mening dat dit het gebiedsproces verstoort.

De heer Hazeleger constateert dat bij het extern salderen stikstofruimte van Utrechtse boeren is gebruikt en vraagt hoe dat mogelijk is zonder dat de provincie Utrecht het extern salderen heeft opgezet.

Gedeputeerde Sterk legt uit dat dit kan omdat het bevoegd gezag in deze het ministerie van LNV is en niet de provincie. De provincie heeft het extern salderen nog niet opengesteld maar het ministerie wel, waardoor de mogelijkheid van 30% is afgeroomd. Daardoor is deze boerderij verdwenen uit de pot van boerderijen waaruit de provincie had kunnen putten.

Mevrouw De Haan merkt op dat het hier ook gaat over provinciegrensoverschrijdende stikstofhandel. Boerderijen in Gelderland worden gebruikt voor de A27. Zij vraagt of de gedeputeerde voornemens is om dit punt, wellicht via het IPO, aan de orde te stellen.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat zij deze discussie bij het IPO aan de orde wil stellen. Wellicht worden de Utrechtse boeren opgekocht om stikstofruimte voor projecten in andere provincies te realiseren. Het is belangrijk dat de provincies hier afspraken over maken. De provincie weet niet altijd welke boeren in overleg zijn met wie omdat dit niet in de openbaarheid gebeurt. Waar de provincie dit wel weet probeert zij te bekijken hoe deze boerderijen het beste ingezet kunnen worden. Maar het eerste antwoord ligt vooral bij de boeren.

Mevrouw De Haan vraagt in hoeverre de provincie druk gebruikt om hier in vloed op uit te oefenen.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat dit afhankelijk is van de wijze waarop men elkaar informeert en hoe men probeert gezamenlijk tot afspraken te komen en elkaars standpunten te delen. Wat het Rijk betreft wil zij graag in gesprek met het Rijk dat het aan de ene kant aangeeft dat zij geen stikstofruimte kan vrijmaken om de PAS-melders te helpen, maar dat het aan de andere kant Rijkswaterstaat blijktbaar wel lukt om ruimte te vinden voor projecten op rijkswegen. De gedeputeerde kan zich heel goed voorstellen dat dit ook bij de agrarische gemeenschap wenkbrauwen doet fronsen.

*Rondvraag SGP RGW (De Vos)*

De voorzitter vraagt of er behoefte is aan een toelichting.

De heer Hazeleger antwoordt dat dit voldoende helder is.

Gedeputeerde Sterk heeft de vragen niet voor zich maar wel de antwoorden:

- Er is geprobeerd om via een verzoek op de voorlopige vergunning een schorsing van de rechtbank af te dwingen, maar de voorzieningenrechter heeft dit vernietigd omdat hij een gebrek aan belang ziet bij het treffen van een voorlopige voorziening. Juist het oplossen van de motiveringsgebreken waar de

voorzieningenrechter naar verwijst is het probleem. De provincie kan deze gebreken niet op korte termijn oplossen omdat er geen wetenschappelijk onderzoek is dat staat dat de feiten die van de provincie gevraagd worden ook kunnen worden gegeven. De onderbouwing van Gelderland was minder gemotiveerd dan de onderbouwing van de provincie Utrecht. Het feit dat men in Gelderland niet tegen de ontheffing in beroep is gegaan maakt dat de ontheffing in Gelderland doorloopt. Wanneer men wel in beroep was gegaan had die Gelderse ontheffing het waarschijnlijk evenmin gered. Gelderland heeft in dat opzicht een voordeel gehad.

- De provincie koerst daarom af op een bodemprocedure bij Raad van State. Het gaat hier om een ontheffing die zicht heeft op de weidevogels. Dit is namelijk door dezelfde rechter in een vorige ontheffing wel goedgekeurd op basis van precies dezelfde motivering, terwijl de ontheffing nu is afgewezen. De provincie wil hier graag een uitspraak over en is daarom een bodemprocedure gestart.
- De provincie is niet verantwoordelijk voor de onderbouwing, dat is de Faunabeheereenheid. Die heeft de ontheffing aangevraagd. Zij zijn daarom verantwoordelijk voor de onderbouwing van deze aanvraag. Zij hebben natuurlijk ook te maken met de wetenschappelijke gegevens die door de rechter worden gevraagd, maar die momenteel dus ontbreken. De provincie heeft de Faunabeheereenheid (FBE) aangeraden om de effecten op de weidevogelpopulatie te onderzoeken van het feit dat men geen vossen meer mag afschieten. Dit is helaas niet opgepakt door de Faunabeheereenheid.

De heer Hazeleger is het niet eens met de stelling dat Gelderland minder motivatie heeft dan Utrecht. De provincie Utrecht heeft in zijn motivatie steeds verwezen naar de landelijke vrijstelling. Dit is door de rechter onderuitgehaald en naar aanleiding daarvan heeft Gelderland een eigen onderbouwing gemaakt. In de vorige commissievergadering heeft hij gevraagd hoe het kan dat Gelderland wel in stand blijft, waarop gezegd werd dat dit voor de gerechtelijke uitspraak was. Dit is niet waar want er is door Gelderland een eigen onderbouwing gemaakt en er is niemand die dit heeft aangevochten. Misschien was die wel overeind gebleven. Hij heeft daarom gevraagd om als provincie Utrecht eveneens een eigen onderbouwing te maken. De provincie kan morgen om ontheffing verlenen met een eigen onderbouwing zoals Gelderland dit ook doet. Dat is wat de voorzieningenrechter zegt en hij begrijpt niet dat dit nog niet is gedaan. Welke gegevens heeft de gedeputeerde van de FBE nodig om de onderbouwing te geven die nodig is?

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat de provincie met een advocaat heeft bekeken dat de motivering van Gelderland minder is dan die van de provincie Utrecht. De ontheffing in Gelderland staat overeind omdat niemand in bezwaar is gegaan tegen de motivering. De provincie Utrecht had de pech dat er wel bezwaar is aangetekend en dat dit door de rechter is goedgekeurd. Het gaat om drie zaken:

- Er is ondeugdelijk gemotiveerd dat afschot van vossen nodig is om weidevogels te beschermen.
- De provincie heeft onvoldoende inzichtelijk gemaakt dat een toename van het aantal gedode vossen leidt tot een hoger percentage uitgekomen legsel en een afname van het predatiepercentage.
- Uit de stukken kan niet worden opgemaakt dat het evident is dat de vos een van de oorzaken is van de slechte weidevogelstand.

Er is geen wetenschappelijke literatuur of onderzoek voorhanden met antwoorden op deze vragen. Dat vossen kuikens eten weet iedereen maar dat het vossenbeheer nodig is en dat dit bijdraagt aan extra groot gekomen kuikens en dat de vos überhaupt verantwoordelijk is voor de slechte weidevogelstand zijn vragen die alleen met nader uitgebreid onderzoek zijn te beantwoorden. Deze mogelijkheden heeft de provincie op dit moment niet. Antwoorden geven op deze vragen zonder degelijke onderbouwing op de korte termijn is dus zinloos. De provincie kiest daarom, in overleg met haar advocaat, om in ieder geval de bodemprocedure af te wachten en hier verder niet op in te gaan.

Mevrouw Van Gilse hoorde dat het nu niet mogelijk is om onderzoek hiernaar te laten doen.

Gedeputeerde Sterk legt uit dat het noodzakelijke onderzoek niet op korte termijn gerealiseerd kan worden. Het betreft wetenschappelijk onderzoek en de vraag is of de provincie dat kan. Eigenlijk is de provincie hiervoor niet verantwoordelijk maar de Faunabeheereenheid omdat zij de onderbouwing moeten geven voor de ontheffing om de vos te mogen afschieten. Op de korte termijn, waar het hier over gaat, ziet de provincie daarom geen mogelijkheden om tegen de uitspraak van de rechtbank bezwaar aan te tekenen. Dit is ook bij de advocaten gecheckt en de provincie kiest ervoor om het bezwaar dat bij de Raad van State ligt af te wachten.

De heer Hazeleger geeft aan dat de provincie wél iets kan doen. De provincie heeft nog nooit een onderbouwing ingeleverd maar heeft altijd meegelift op de landelijke vrijstelling die onderuit is gegaan. Gelderland heeft wel een eigen motivering ingebracht. Hij roept op om dit te doen, zoals de voorzieningenrechter eveneens heeft gezegd. Gedeputeerde Sterk antwoordt dat het ook haar frustratie is dat dit op deze manier niet kan worden opgelost. Zij wil echter toch blijven bij hetgeen zij heeft gezegd: De provincie heeft geconstateerd dat men er op dit moment geen heil in ziet om een nieuwe ontheffing aan te vragen.

*Rondvraag RGW Vacature ambtelijk secretaris PCL door D66*

De voorzitter vraagt mevrouw Veen of er behoefte is aan een toelichting.

Mevrouw Veen antwoordt dat zij de vraag net pas heeft ingediend. Zij hoopt dat de gedeputeerde hier goed op kan antwoorden. Gezien de geschiedenis van PCL en de gesprekken die daar de afgelopen tijd hebben plaatsgevonden is D66 benieuwd naar het antwoord op deze vragen.

Gedeputeerde Van Essen heeft de vragen gelezen en geeft aan dat het zaken betreft die het personeelsbeleid raken en daarbinnen zijn vastgesteld. De functie ambtelijk secretaris voor de PCL is een bestaande functie. De zittende secretaris heeft een andere baan en daardoor is dus een vacature ontstaan. Er is eerst intern naar een kandidaat gezocht maar er is niemand gevonden, waarna de vacature extern is uitgezet. Voor de inschaling wordt, zoals bij alle functies, gekeken naar de huidige inschaling. Hij kan zich voorstellen dat dit besproken is met de oud-secretaris. Het is een functie voor 28 uur in de week. Het betreft in eerste instantie een aanstelling voor een jaar met de intentie tot verlenging. Hierbij speelt uiteraard mee wat de toekomst wordt van de advisering, hoe die wordt ingevuld en de andere personele behoeften die de organisatie heeft. Er wordt aan de kandidaten goed uitgelegd hoe de huidige organisatie is rond de PCL.

Mevrouw Veen merkt op dat het een functie betreft van 28 uur die vrij hoog is ingeschaald. Zij vraagt of ambtelijk secretaris van het PCL zo'n zware functie is dat er een dusdanig hoge beloning tegenover staat?

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat men bij de inschaling van de functie gekeken heeft wat iemand moet doen en welke capaciteiten hiervoor nodig zijn. Daar is dit uitgekomen. Het betreft een bestaande functie.

## **8.        Inspraak**

De voorzitter meldt dat de heer Siert de Vos namens de werkgroep Kromme Rijnkorridor zal inspreken over de landschapvisie Kromme Rijnkorridor. Zie voor de insprekerstekst bij agendapunt 8 in het SIS.

De voorzitter informeert of de fracties vragen hebben aan de heer De Vos.

Mevrouw De Man memoreert dat de fracties bezig zijn met het schrijven van verkiezingsprogramma. In dat kader kwam het Geopark Utrechtse Heuvelrug langs met hun missie om aan dat gebied een Unesco status te geven. Zij ziet hierin vergelijkingsmateriaal en vraagt hoe er wordt samengewerkt. De heer De Vos gaf aan dat hij hier een pilot van wil maken en zij vraagt of dit iets is dat kan zonder inmenging van de overheid, bijvoorbeeld alleen met landeigenaren of alleen op gemeentelijk niveau.

De heer Germes vindt de materie interessant en een leuk initiatief. Het gaat over een groot gebied en hij vraagt of de heer De Vos op het oog heeft waar hij met de pilot zou willen beginnen. Het Kromme Rijngebied is een lang gebied en hij vraagt of er een eerste speerpunt is waar men naar zou kunnen kijken.

Mevrouw De Widt merkt op dat haar vraag hetzelfde is als die van de heer Germes. Zij schrok van de laatste woorden van de heer De Vos omdat zij dacht dat het ging om een pilot binnen de grote kaart die hij liet zien. Het is nogal een uitgestrekt gebied en zij vraagt of de heer De Vos echt het hele gebied als pilot bedoelt.

De heer De Heer geeft aan dat er door de werkgroep Kromme Rijnkorridor al eerder een poging is gedaan om plannen te maken. In verband met het loket voor burgerinitiatieven dat men aan het maken is, is hij benieuwd naar een terugblik omdat de werkgroep al eerder heeft geprobeerd om in de provinciale plannenmakerij mee te doen. Hij vraagt hoe de werkgroep hierop terugkijkt en of het verschil maakt of men wel/niet pilot is in deze contacten.

De voorzitter geeft het woord aan de heer De Vos om de vragen te beantwoorden.

De heer De Vos antwoordt dat de werkgroep uiteraard met Geopark samenwerkt. Het verschil met Geopark is dat het een veel groter gebied betreft en dat Geopark meer gericht is op instandhouding en bescherming, terwijl de werkgroep juist gericht is op ontwikkeling en de transitie die in het landelijk gebied gaat komen. De werkgroep wil vernieuwen met behoud van de belangrijke zaken die er zijn. Hij ziet juist kansen op het gebied van natuurherstel, biodiversiteit, klimaatadaptatie en recreatie. Dat is een groot verschil met Geopark, maar men werkt wel nauw samen. De PARK zou de verschillende initiatieven aan elkaar koppelen en met een advies komen. Het is een pilot en de overheid is hierbij essentieel. De transitie van het landelijk gebied is een kerntaak voor de overheid. Dit heeft te maken met de problematiek rondom natuur, stikstof en landbouw.

Uiteraard heeft de overheid hier ondersteuning en advisering van allerlei instanties bij nodig. De werkgroep wil daar dienstbaar aan zijn. Hij gaat niet zelf het initiatief nemen en wil evenmin de rol van de overheid overnemen. Hij vindt de grootte van het gebied reuze meevallen. (1750 hectare in het veel grotere Kromme Rijngebied). Het is een overzichtelijk gebied vanwege de groenposities. Er zijn niet veel partijen en dat maakt het gemakkelijker om daar ervaring op te doen. Er zijn maar vijf gemeenten bij betrokken. Er is geen eerdere poging gedaan maar de werkgroep is wel al een tijd met het ontwerp bezig (vanaf 2018). Duurzaam Zeist nam een aantal initiatieven op zich en de werkgroep kreeg wind in de zeilen door alle ontwikkelingen (onder meer de PAS-uitspraak door de

Raad van State). Het onderwerp klimaat is in Nederland voor het eerst echt heel hoog op de agenda gekomen. Dit maakt dat de aandacht daarvoor enorm is toegenomen. In het kader van de Omgevingsverordening heeft de werkgroep de provincie al eens voorgesteld om een bijzonder provinciaal landschap te maken maar dat pleidooi kwam te vroeg. Dit is geen doel op zich maar eerder een bekroning. De werkgroep wil vooralsnog gewoon naar een transitie van het gebied en dit is hard nodig. Daar is de inspanning van de werkgroep voorlopig op gericht, en dit leidt vanzelf tot een bijzonder provinciaal landschap, een NNN-gebied of een natura-2000 gebied.

Gedeputeerde Van Essen bedankt voor de inspraak. Het onderwerp raakte meerdere portefeuilles en hij heeft waardering voor het stuk en het traject dat is doorlopen. De oproep is duidelijk en er is een duidelijke relatie met Groen Groeit Mee. Op dit moment is men een aantal pilotgebieden aan het identificeren om met een voorbeeldproject aan de slag te gaan. Hiervoor is een gedeelte van de Kromme Rijnkorridor in beeld. Hier zou een relatie kunnen liggen en het is goed om hierover het gesprek aan te gaan. Er staat al een bestuurlijk gesprek gepland en hij zal met zijn collega bekijken hoe men dit gaat oppakken. Het lijkt hem goed om de ambities en de plannen van de werkgroep te bekijken, en de wijze waarop men elkaar van dienst kan zijn bij de uitvoering van het landelijk gebied. Het werk dat de werkgroep hierin gestoken heeft wordt zeer gewaardeerd.

De voorzitter bedankt de spreker voor zijn tijd en energie.

## 9. SV Zomernota 2022

De voorzitter geeft de fracties de gelegenheid om vragen te stellen over de Zomernota. Zij doet dit op de oude manier waarbij zij begint bij GroenLinks en eindigt bij DENK.

Mevrouw Van Elteren geeft aan dat over de inrichting van nieuwe natuur bij de beantwoording van de technische vragen is aangegeven dat de provincie samen met de TBO's naar kansen gaat kijken om dit proces te versnellen. Wanneer krijgt de commissie te horen welke kansen er liggen en of deze kansen ook daadwerkelijk verzilverd gaan worden? Het is geen verrassing dat de realisatie van NNN en de Groene Contour niet op koers liggen. Er wordt onder andere verwezen naar de Taskforce Versnelling Natuuropgave. Dit raakt ook aan de Statenbrief die later op de agenda staat, maar GroenLinks leest in de beantwoording van de technische vragen van D66 dat de eindrapportage van deze taskforce in juni 2022 opgeleverd is en dat de resultaten met de commissie gedeeld worden. Zij vraagt of het klopt dat de resultaten nog niet binnen zijn en wat er vervolgens wordt gedaan met deze eindrapportage.

Mevrouw Van Gilse is van mening dat ook in deze Zomernota helaas de jarenlange trend van onderbesteding en het niet behalen van de gestelde doelen wordt voortgezet. Er zijn wel zaken aangegeven waar kritisch naar gekeken gaat worden of er actief op kan worden ingezet. Zij vraagt waarom dat nu pas gaat gebeuren en wat de te verwachten resultaten daarvan zijn. Bijvoorbeeld voor de Groene Contour gaat dit jaar slechts 5 van de 400 geplande hectare nieuwe natuur gerealiseerd worden. Wanneer worden die doelen bijgesteld, of wordt er gezorgd voor toereikend instrumentarium om dat daadwerkelijk te bereiken? Gaat het einddoel van de 3000 hectare van de Groene Contour in 2040 gehaald worden als we nu maar 5 hectare per jaar halen? Daarnaast maakt de VVD zich zorgen om de waterkwaliteit. De deadline voor de KRW-doelen in 2027 komt steeds dichterbij en gaat de provincie dit halen? Er wordt gezegd dat men zich in de provincie Utrecht geen zorgen hoeft te maken maar is dat ook echt zo? Kan het geld dat niet wordt uitgegeven worden ingezet om de waterkwaliteit nog robuuster te maken?

De heer Westerlaken meldt dat het CDA op dit moment geen vragen heeft bij de Zomernota. De vragen van het CDA zullen in de commissie BEM of de Statenvergadering komen.

Mevrouw De Widt heeft een vraag over hoofdstuk 2. Hierin staan veel groene bolletjes terwijl men weet dat het op dit hele front totaal niet goed gaat. Zijn de bolletjes groen omdat de provincie de doelen zo gemakkelijk stelt? In dat geval moet men daar iets aan gaan doen.

Mevrouw Veen merkt op dat er vandaag een werkbezoek heeft plaatsgevonden rond de Vitale Wijkenaanpak. Het onderwerp vitale wijken staat ook in de Zomernota met de planning op oranje omdat dit door corona uitloopt. De Vitale Wijkenaanpak is één jaar verlengd terwijl er twee jaar corona is geweest. Zij vraagt of één jaar verlenging voldoende is om de doelen alsnog te halen.

Mevrouw Lejeune meldt dat zowel zij als mevrouw Krijgsman zich aansluiten bij een aantal eerder gestelde vragen.

Mevrouw De Haan heeft met name vragen op het gebied van de Groene Contour en NNN. Deze vragen zijn gesteld door GroenLinks en D66. De ChristenUnie sluit zich hierbij aan.

De heer Schipper ziet rode bolletjes bij de Utrechtse natuurontwikkeling en vindt dit zeer zorgelijk. Hij vindt de vraag over de taskforce goed en ziet uit naar de beantwoording.

De heer Hazeleger meldt dat de punten van de SGP bij de Groene Contour nog bij het aparte bespreekpunt daarover komen. De SGP had bij de technische vragen gevraagd om een bestedingsplan van de kosten grondwaterheffing en dit zit niet bij de antwoorden. De SGP wil dit graag hebben want wettelijk gezien moet die heffing kostendekkend zijn. Daarom wil de SGP het bestedingsplan zien.

De heer Germs sluit zich aan bij de opmerkingen van mevrouw Van Gilse, ook in de zin van onderbesteding. Een element hiervan is het niet voortgaan van de Groene Contour. 50PLUS heeft twee inhoudelijke financiële vragen rond de zomernota: Heeft het college genoeg capaciteit en middelen voor alle taken die nu op hen afkomen in het kader van de stikstof? Ziet gedeputeerde Van Muilekom voldoende middelen om op provinciaal niveau zijn bijdrage te leveren aan de 20.000 woningen voor statushouders?

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde Van Muilekom doorloopt de vragen:

Eén jaar is op zich niet voldoende voor de Vitale Wijkenaanpak. Maar hij is allang blij dat de Regio Deal met een jaar verlengd is. Hij vindt dat de Vitale Wijkenaanpak structureel zou moeten vormgegeven om grote veranderingen te krijgen. Dat kan men nu eenmaal niet slechts in een paar jaar voor elkaar krijgen. Hij pleit ervoor om hier continuïteit aan te geven. Dit is ook zijn streven in de discussies met het Rijk.

Met betrekking tot de statushouders meldt hij dat de commissie binnenkort breed geïnformeerd wordt hoe de gemeenten ervoor staan. Gemeenten hebben het laatste half jaar iets meer gehuisvest dan wat ze hadden moeten doen maar ze hadden wel een achterstand. Er is veel meer nodig. Er komen vanuit het Rijk middelen maar er moeten vooral locaties en plannen komen. Het Plan van Aanpak Flexwonen is ook een middel om onder andere statushouders te huisvesten. Dit moet ook vorm gaan krijgen. Het bedrijfsleven moet bijhouden hoeveel flexwoningen er nog moeten komen en het is best spannend om dit te realiseren. Bij het Rijk zijn de ambities groot om druk uit te oefenen. De provincie is hierover volop bezig met de gemeenten en de gemeenten steken hun nek uit om wat te gaan doen, ook met betrekking tot financiële claims.

Gedeputeerde Sterk beantwoordt kort een aantal vragen:

- Zij vindt het eveneens teleurstellend dat de realisatie van de Groene Contour achterblijft. Wanneer de provincie uiteindelijk in staat is om met de gebiedsgerichte aanpak te beginnen dan zit de NNN hier eveneens in als een van de doelen waarover men afspraken moet maken. Zij hoopt dat er dan beweging in te brengen is. Alles ligt momenteel stil door de discussie over de stikstofaanpak en daar heeft ook dit dossier last van.
- Het einddoel voor de Groene Contour in 2040 blijft gewoon staan en het einddoel van de NNN in 2027 ook. Dat er zorgen zijn over beide is duidelijk.
- Met betrekking tot de vraag over de inrichting van de hectares van de NNN en de TBO's die dit in handen hebben antwoordt zij dat er een personele wisseling is geweest waardoor zaken tijdelijk stil hebben gelegen en dat er nu weer iemand op het dossier zit. Zij heeft volgende week weer een gesprek met de Kopgroep van het Akkoord van Utrecht waarbij men hier ook naar zal kijken. De TBO's hebben op dit moment een capaciteitsprobleem om zaken op te pakken. De provincie probeert, waar mogelijk, op meerdere vlakken te kijken wat zij kan doen.
- Op de vraag omtrent de eindrapportage van de taskforce Natuurrealisatie antwoordt zij dat dit nog niet gedeeld is omdat de rapportage nog niet beschikbaar is. Zodra de rapportage beschikbaar is zal zij die delen.
- Op de vraag van 50Plus of er voldoende geld is voor de capaciteit en de uitrol van alle stikstof gerelateerde opgaven antwoordt zij dat er qua capaciteit een bedrag van 1,2 miljoen toegezegd is. IPO heeft dit verzoek bij het Rijk neergelegd maar het is nog niet vastgelegd dat de provincie dit krijgt. Zij heeft er vertrouwen in dat dit bedrag er gaat komen. Er is veel geld nodig om de hele opgave te realiseren en daarom is het doel om het gebiedsprogramma per 1 juli 2023 af te hebben zodat de provincie dat kan indienen. Op basis daarvan zal geld worden toegekend aan de provincie, waarvan een deel te maken heeft met hoe men dit, ook in personele zin, vorm moet gaan geven. Zij gaat er voorsnog van uit dat er voldoende geld gaat komen want er ligt een transitiefonds waar veel geld in zit.
- Op de vraag rond het op orde zijn van de waterkwaliteit antwoordt zij dat de waterschappen aan het begin van het jaar doelen over de Waterrichtlijn hebben geformuleerd. In principe zou dit toereikend moeten zijn om de KRW-doelen te halen. Het is wel van belang dat de nutriëntenbelasting afneemt. De doelen zijn daarom gekoppeld aan het nationaal programma landelijk gebied. Er is een tussenevaluatie gepland in 2024 om te kijken hoe ver men dan is en welke punten bijsturing vragen. I&W is bezig om die tussenevaluatie uiteindelijk te kunnen afleveren. Dit is ook het moment waarop nieuwe aanvullende maatregelen kunnen worden genomen. Dit is afgesproken in het Bestuurlijk Overleg Water in januari 2021.
- Op de vraag over hoe het kan dat er vele groene bolletjes zijn terwijl het niet goed gaat met de natuur antwoordt zij dat de groene bolletjes verwijzen naar de onderliggende doelen. Op sommige punten zijn de doelen gehaald en op andere punten niet. De niet gehaalde doelen staan op rood. Dit geldt met name

voor de natuurrealisatie. In die zin moet men de bolletjes soms wegen naar zwaarte. Het rode bolletje bij natuurrealisatie is echt zorgelijk.

De heer Westerlaken geeft aan dat gedeputeerde Van Muilekom een algemene opmerking maakte over de regiodeals die hij graag geëxpliceerd wil hebben. Hij vraagt om een nadere verklaring.

Gedeputeerde Van Muilekom antwoordt dat men moet oppassen dat een kabinet iets bedenkt dat maar een paar jaar functioneert en dat er vervolgens in een nieuw kabinet weer nieuwe dingen worden bedacht. In de wijken ziet men dat er behoefte is aan continuïteit van 10- tot 15 jaar in ondersteuning en betrokkenheid. De provincie heeft deze zorg al een geuit richting de Rijkspartners, maar de huidige situatie is helaas de politieke realiteit. Hij wil eigenlijk dat sommige dingen structureel geborgd worden in plaats van met een eenmalige actie.

Gedeputeerde Sterk beantwoordt aanvullende nog de vraag van de heer Hazeleger dat zij het bestedingsplan grondwaterheffing zal aanleveren.

Mevrouw Van Gilse mist de beantwoording over de KRW.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat zij deze vraag net beantwoord heeft.

De voorzitter vraagt of er behoefte is aan een tweede termijn. Dit is niet het geval en hiermee is de beraadslaging over de Zomernota 2022 als agendapunt rond. Er wordt nog geen conclusie hieraan verbonden omdat alle commissies de Zomernota onderhanden gaan nemen.

#### **10. [SV Actualisatie Kader Regionaal Programmeren Wonen en Werken](#)**

De voorzitter meldt dat vier sprekers zich hebben gemeld en zij heet hen welkom.

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Dekker (wethouder gemeente Bunnik). Zie voor de sprekerstekst de bijlage bij dit agendapunt op het SIS.

De voorzitter geeft het woord aan de heer Buijtelaar (wethouder gemeente Wijk bij Duurstede). Zie voor de sprekerstekst de bijlage bij dit agendapunt op het SIS.

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Visser (inwoner en raadslid gemeente Bunnik). Zie voor de sprekerstekst de bijlage bij dit agendapunt op het SIS.

De voorzitter geeft het woord aan de heer Storm (vicevoorzitter Platform Bedrijven Utrecht West). Zie voor de sprekerstekst de bijlage bij dit agendapunt op het SIS.

De voorzitter informeert of er vragen zijn aan de sprekers.

De heer Germs vraagt aan de heer Storm of hij nog meer voorbeelden heeft die in het betoog over bedrijfsruimte ingebracht kunnen worden.

Mevrouw De Jong heeft een vraag met betrekking tot Bunnik. GroenLinks is voorstander van veel nieuwe woningen, en het liefst sociale woningbouw, maar is ook een groot voorstander van de mobiliteitstoets. Bij de technische vragen heeft zij gevraagd naar de situatie in Bunnik. Als antwoord werd gegeven dat op 31 augustus bestuurlijk overleg zou zijn tussen de gemeente Bunnik en GS over onder andere de mobiliteitsproblemen rondom Odijk-West. Zij is benieuwd of dit bestuurlijk overleg heeft plaatsgevonden en wat dit heeft opgeleverd. Ook is haar opgevallen dat een gedeeltelijke oplossing voor de problemen een betere fietsbereikbaarheid van het station in Bunnik vanuit de Kersenweide zou kunnen zijn. Zij vraagt of hieraan wordt gewerkt.

De heer Schipper heeft een vraag aan mevrouw Dekker. Hij was in verwarring over de aantallen in de sheet aan het begin van het verhaal. Hij zag daar 1200 staan maar hoorde haar zeggen: er zijn 140 woningen gerealiseerd en we mogen er nog maar 160. Hij vraagt of zij dit kan toelichten.

Mevrouw Veen heeft een vraag voor mevrouw Dekker. De verbreding van de mobiliteit zou men in het huidige klimaat moeten kunnen onderschrijven. De zorg is of hier in het woningtype rekening mee wordt gehouden zodat men niet straks een wijk krijgt waar men auto's op de velden en in het groen heeft staan omdat er uiteindelijk toch veel meer auto's blijken te zijn dan bedacht.

Mevrouw De Man heeft een vraag voor de heer Buijtelaar. Is hij het met haar eens dat de mobiliteitstoets een indicator zou moeten zijn voor een afweging tussen maatschappelijke belangen? Het idee van mevrouw Dekker omtrent mobiliteit vond zij een mooie aanleiding om hier goed naar te kijken.



Mevrouw Rikkoert heeft twee vragen. Haar eerste vraag is gericht aan alle sprekers. Dit was de eerste ronde van het regionaal programmeren en men is momenteel bezig met de actualisatie. Zij is benieuwd wat hun ervaring is met het regionaal programmeren en of de sprekers nog verbeteringen zien. Zij heeft daarnaast nog een specifieke vraag over Bunnik. Zij begrijpt dat de weg rondom Bunnik erg druk is. Wat ziet Bunnik zelf voor mogelijkheden om dat verkeer terug te dringen?

Mevrouw Lejeune meldt dat de meeste vragen die zij had al zijn gesteld. Zij vraagt mevrouw Dekker waar de kansen liggen op het gebied van fietsmobiliteit. Zijn er voldoende snelfietspaden en zijn er mogelijkheden om dit te ontwikkelen? De wethouders van Bunnik en Wijk bij Duurstede zeggen beiden dat de mobiliteitstoets aangepast moet worden. Kunnen zij concreet zeggen op welke punten die zou kunnen worden aangepast? Zij vraagt mevrouw Visser of zij spreekt als raadslid of als inwoner van Bunnik. Hoe zijn haar gevoelens in de gemeenteraad ten opzichte van verkeersoverlast en de risico's die meer woningen met zich meebrengen.

De heer Hazeleger wil eigenlijk bij dit agendapunt geen wethouders zien spreken omdat dit betekent dat er in het voorproces iets niet goed is gegaan. Hij is benieuwd naar de reflectie van beide wethouders op het voorproces. Er is een evaluatie geweest en naar aanleiding hiervan is men met dit kader aan de gang gegaan. Hij vraagt wat hun analyse is en wat er mis is gegaan dat hun input, die ongetwijfeld al vaak is geleverd, niet is meegenomen.

De voorzitter vraagt wie van de sprekers zij het woord kan geven.

Mevrouw Dekker beantwoordt een aantal van de gestelde vragen:

- Het bestuurlijk overleg heeft vandaag plaatsgevonden. Hierbij is de situatie rond de Kersenweide besproken. Dit heeft opgeleverd dat men de mobiliteitstoets voor de situatie in Bunnik meer toekomstgericht gaat uitvoeren. Zij heeft met gedeputeerde Van Essen besproken dat het niet alleen moet gaan om wat er voor Bunnik nodig is maar dat het gaat om het algemene uitgangspunt hoe men toekomstgericht naar de mobiliteit moet kijken. Dat stapje naar voren zou elke gemeente moeten kunnen maken als het kader bevestigt dat de mobiliteitstoets toekomstgericht ingevuld moet worden.
- Op de vraag op welke punten de mobiliteitstoets concreet moet worden aangepast antwoordt zij dat dit een technische aangelegenheid is die niet in het kader staat. Vanochtend was er een adviseur aan tafel die heeft bedacht van welke modaliteiten men van andere aannames moet uitgaan. Dit hoeft echter niet exact in het kader te komen. Zij geeft een toelichting op een aantal verkeersbewegingen zoals de snelheid waarmee men fietst. Het is vooral aan de technici om dit te bekijken. Een stap vooruit is dat men dit voor Bunnik gaat doen. Zij wenst dit alle gemeenten toe en het helpt als dit verankerd wordt in het kader.
- Op de vraag over de fietsbereikbaarheid vanuit de Kersenweide antwoordt zij dat men vanuit Odijk heel goed naar het station Bunnik kan komen. De Kersenweide komt aan de westkant te liggen en men wil een fietspad maken vanuit de wijk naar het station. Er ligt al een fietsbrug die al enige jaren op de nominatie staat om vernieuwd te worden. Hier moet het fietspad rechtstreeks op aansluiten. Het helpt om de fietsinfrastructuur te optimaliseren. De provincie en de gemeente werken hier hard aan mee door middel van een beter wegdek, veilige fietsroutes en vooral veel fietspaden. Zij heeft net getoond dat Bunnik eigenlijk in dat hele netwerk zit. Men wordt omringd door drie stations die allemaal heel goed en op verschillende manieren per fiets bereikbaar zijn. Straks is dit nog beter dan nu.
- Op de vraag wat de fietsgeoriënteerdheid betekent voor de opbouw van de wijk antwoordt zij dat dit te veel is om op te noemen. Zij nodigt de commissie van harte uit om bijgepraat te worden over de gebiedsontwikkeling waar Bunnik mee bezig is. Heel concreet betekent dit dat de gemeente deelauto's gaat aanbieden, dat er geparkeerd wordt op een plek die geen openbare ruimte inneemt, dat men een parkeerhub aan het begin van de wijk maakt. Dat betekent dat men eigenlijk het traditionele parkeren voor de deur niet aanmoedigt. Het gaat niet zozeer om het autobezit maar om het autogebruik en of er alternatieven zijn. De gemeente denkt dat er alternatieven zijn en gaat dit heel erg stimuleren. De wijk wordt neergezet als een wijk waar men vooral met de fiets moet zijn. Daarom maakt de gemeente een veilige- en vrije onderdoorgang onder de N229 zodat er geen gevaarlijke situaties zijn.
- Met betrekking tot het aantal woningen legt zij uit dat de gemeente in 2010 ooit 1000 woningen toegekend heeft gekregen. Er is inmiddels een buurtschap gebouwd van 140 woningen. Er blijven nog 860 woningen over voor Odijk. De gemeente vindt dit te weinig omdat er nogal wat veranderd is aan de woningbouwbehoefte. Dit is opgehoogd naar 1000 en de Raad heeft er nog 200 woningen bijgedaan (totaal 1200) om hoge duurzaamheidsambities in deze wijk te realiseren.
- Er werd gevraagd naar de ervaringen met het regionaal programmeren. Zij vindt het uitstekend dat er een flexibeler systeem is voor de woningbouwplanning dan voorheen, maar als men aanloopt tegen zaken waar men nu tegen aanloopt schiet men niet zoveel op met de flexibilisering. Dit is dan ook de analyse die zij de heer Hazeleger wil meegeven. Zij vindt dat het kader op een aantal punten net wat meer ruimte zou moeten bieden. Het idee is uitstekend maar het gaat altijd om de wijze waarop het wordt uitgewerkt.

De heer Buijtelaar beantwoordt eveneens een aantal vragen:

- Op de vraag of er in de wijk rekening wordt gehouden met mobiliteit geeft hij aan dat het goed is om vast te stellen dat Wijk bij Duurstede excentrisch ligt als het gaat om aansluiting. Dit maakt het ingewikkeld. Tegelijkertijd vindt hij het verplichtend voor het college om ervoor te zorgen dat het niet iets wordt waarin men neerzet wat al neergezet is. Er zijn in de wijk vrij veel grondgebonden woningen dus hier zullen substantieel veel meer appartementen gaan komen en ook zaken als mobiliteit. Hierbij moet men nadenken over zaken als standaard oplaadpunten voor fietsen en bakfietsen.
- Op de vraag over de mobiliteitstoets als criterium meldt hij dat hij nu 12 jaar mobiliteit doet en het vrij logisch vindt om mobiliteit mee te laten wegen. Het is echter een van de criteria die men meeweegt. Hij ervaart nu dat dit zwaarwegend is en hij denkt dat andere zaken dusdanig groot zijn geworden vanwege het nijpende woningtekort dat een heroverweging van weging noodzakelijk is. De vraag is of men in de toets zelf nog allerlei zaken moet aanpassen. Aan de ene kant praat hij erover hoe men de stathouders zo goed mogelijk kan huisvesten en hoe men ervoor zorgt dat flexwoningen worden neergezet waarbij er een toezichhoudende rol vanuit de provincie is om dit op tijd te doen. Aan de andere kant wordt hij bekneld om die taken uit te oefenen. Dit klinkt schizofreen voor hem en hij kan hier niet zo goed mee omgaan. Hij legt dit punt bij de provincie omdat hier duidelijkheid over moet komen. De opgave gaat niet weg.
- Met betrekking tot de ervaring met programmering vindt hij het goed om op bovengemeentelijk niveau te kijken wat er nodig is. Hij kan zich voorstellen dat men dit in regionaal verband met elkaar afstemt.
- Op de vraag of hij kans ziet voor snelfietspaden antwoordt hij dat hij met de heer Schaddelee vanuit Amersfoort het eerst heeft ingetekend op snelfoetsroutes vanuit Amersfoort naar Utrecht. Hij zou dat ook graag willen zien voor Wijk bij Duurstede en omgeving. Hij snapt dat het aantal fietsers niet heel hoog is maar als men een alternatief wil bieden zijn de uitwijkmogelijkheden beperkt. Twee buslijnen zijn niet al te veel en het zou enorm helpen om te zorgen voor alternatieven. Hij adviseert om tevens na te denken over alternatieven voor landbouwverkeer in het kader van verkeersveiligheid. Dit hangt allemaal samen en is een ingewikkelde legpuzzel.
- Met betrekking tot de reflectie op het voorproces meldt hij dat hij halverwege is ingevlogen vanaf juni 2021. Hij kan hier dus niet veel over zeggen. Hij vindt het plezierig dat het niet alleen over wonen maar ook over werken gaat. De mobiliteit zit hier als een rode draad doorheen. Als hij meer werklocaties aan boord heeft dan heeft men 's ochtends en 's avonds geen in- en uitgaande pendel met verkeer. Wanneer men dat weet te organiseren kan de samenhang nog beter worden.

De voorzitter meldt dat er nog een vraag was voor mevrouw Visser en een vraag voor de heer Storm.

Mevrouw Visser geeft aan dat met betrekking tot de ervaring met het regionaal programmeren dat dit voornamelijk door het college met de gedeputeerde wordt afgehandeld. Het terugdringen van het verkeer is niet gemakkelijk met een weg die naar Wijk bij Duurstede gaat. Men streeft er vooral naar om het verkeer niet te laten toenemen. Zij spreekt als persoon en als gemeenteraadslid. Zij heeft niet met de gemeenteraad afgestemd wat zij hier zou gaan zeggen dus zij kan momenteel niet namens hen spreken.

De heer Storm beantwoordt twee vragen:

- Er werd gevraagd wat zijn gevoel is omtrent het regionaal programmeren waarbij enerzijds de insteek is dat het belangrijk is dat er goed geluisterd wordt naar de gemeenten en niet naar regio's. De gemeente weet vaak heel goed wat er speelt en leeft binnen de gemeente. Hij zou ervoor willen pleiten dat de gemeente meer vrijheid krijgt om te besluiten. Wat betreft de operatie refereert hij aan een brief van de provincie aan VNO-NCW waarin wordt aangegeven dat de programmeringshorizon van 2030 wordt doorgeschoven naar 2040 omdat zij deze periode nodig hebben om ruimtewinst te realiseren. Dat zijn termijnen die niet overeenkomen met hoe ondernemers werken. Ondernemers maken ook langetermijnvisies maar hebben nu acties nodig omdat zaken nu veranderd moeten worden zodat men kan blijven handelen. Dat is iets wat hij mist in de aanpak van het regionaal programmeren. Er mag wat hem betreft wat meer gehandeld worden in plaats van zaken uit te stellen.
- Een andere vraag ging over de twee voorbeelden. Walraven is een grote firma die belangrijk is voor de gemeenschap in Mijdrecht die vaak meedoet aan sponsoring. Zij kunnen niet uitbreiden met het maken van ophangsystemen en kiezen daarom niet voor een plek binnen een andere provincie maar voor andere landen omdat zij daar beter af zijn. Dit betekent meer vervoersbewegingen, hogere productiekosten en meer import. Dit is niet goed voor de economie en al helemaal niet voor de werkgelegenheid. Men wil juist de arbeid hier laten plaatsvinden. Het gaat hier om het maken van dingen op locatie en niet om bureauwerk. Een tweede voorbeeld betreft een bedrijf in Woerden: Autobedrijf Van Vliet. Dit is een familiebedrijf sinds 1879. Het heeft een van zijn panden in Woerden opgegeven ten gunste van woningbouw. Er wordt echter geen nieuwe bedrijfsruimte teruggegeven terwijl er een ongelooflijk tekort is aan bedrijfsruimte. Bedrijfsruimte wordt dus juist afgenomen in plaats van erbij gegeven. Dit autobedrijf is nu genoodzaakt om buiten de gemeentegrenzen, en wellicht buiten de provinciegrenzen, zijn onderkomen te vinden.

De voorzitter schorst kort voor een koffiepauze.

De voorzitter geeft de fracties gelegenheid om vragen te stellen over het Statenvoorstel.

Gedeputeerde Van Essen meldt dat in het stuk een tegenstrijdigheid staat bij de passage over wanneer er een visie voor Foodvalley beschikbaar komt. Hiervoor komt een kort erratum.

De voorzitter gaat verder met de vragen vanuit de fracties.

Mevrouw De Jong bedankt voor het nieuwe kader omdat dit weer een stap verder is. Zij heeft een aantal vragen:

- De bouw van sociale- en middenhuur is terecht aangepast aan de landelijke ambitie. Het is niet alleen belangrijk om in dit segment te bouwen maar ook om woningen in de sociale sector te behouden. GroenLinks heeft technische vragen gesteld over het probleem dat ontstaat als private partijen sociale woningen realiseren want deze woningen kunnen na een aantal jaren zonder al te veel problemen aan een veel hoger huursegment worden toegevoegd. Op deze vraag werd geantwoord dat men niet weet wat er aan de hand is in de provincie en welke projecten dat zijn. Dit roept bij GroenLinks de vraag op of het mogelijk is dat de provincie bijdraagt aan projecten in de woningbouw waar deze situatie aan de hand is. Zij vindt het antwoord dat men dit niet weet moeilijk te verteren. Zij vraagt de gedeputeerde nadrukkelijk om deze kwestie met de gemeenten te bespreken en ervoor te pleiten dat zij voor zover dit mogelijk is maatregelen nemen, en in contact met het Rijk aandringen op wettelijke regulering dat dit niet meer kan.
- Wat betreft het Convenant Duurzaam Bouwen wil GroenLinks afspreken hoe de komende jaren wordt toegewerkt naar het niveau zilver dan wel goud. Waarom streeft men niet naar jaartallen voor zilver en goud? Gaat het Comply of Explain over het behalen van het niveau zilver of goud? Hoe werkt dit en wat gaat men concreet doen?
- Ment betrekking tot de bedrijventerreinen vraagt zij of hetgeen hier staat in lijn is met het Statenvoorstel Intensivering Bedrijventerreinen. Ondanks het pleidooi dat net is gehouden vraagt zij of er toch meer is op te vangen door intensivering en herstructurering en hoe men hier de druk op houdt.
- Tot slot meldt zij dat er een STEC-rapport ligt uit 2019. In hoeverre is dit nog actueel? Heeft corona iets veranderd en gaat de huidige crisis rondom gas iets veranderen? Is GS het met GroenLinks eens dat een nieuw onderzoek naar daadwerkelijke ruimtebehoefte voor bedrijvigheid noodzakelijk is en zou dat eigenlijk niet eerst moeten plaatsvinden?

Mevrouw De Man heeft een aantal opmerkingen:

- Zij ziet in het stuk een bepaalde regelbehoefte als er beren op de weg zijn. Het Rijk wil dan graag meepuzzelen. Bij het kader ziet men dit ook een beetje: Afspraken worden aangescherpt van 50% betaalbaar naar 66% op regionaal niveau naar gemeentelijk niveau. Dat betekent echt iets, zeker voor de kleine gemeenten, en de 66% betaalbaarheid vanaf 2025. De condities die er moeten zijn om de afspraken te halen worden niet echt duidelijk gegeven. Zij bedoelt hiermee: voldoende en kundig personeel, meer ontwikkellocaties voor wonen en werken, de flexibele mobiliteitstoets, de investering in wegen, meer OV, fietspaden en af en toe wat ruimte voor de auto. Al die voorwaarden die men nodig heeft om te komen tot de 10.000 woningen per jaar die men eigenlijk nog steeds niet haalt zijn een groot zorgpunt. Los van een kader waarin men goed afspraken met elkaar kan maken zijn dit de basiscondities waarmee men in de provincie tot de woningbouw moet komen. Men kan aanscherpen, beknellen en verengen tot men een ons weegt maar de betaalbare woningen komen er dan nog steeds niet. Men zit nu ongeveer op 8000 woningen waarvan de helft betaalbaar. Zij vraagt gedeputeerde Van Essen en gedeputeerde Van Muilekom om hier oog voor te houden en dit mee te nemen in de gesprekken met het Rijk en de provincie omdat de gemeenten dit niet zomaar uit hun mouw kunnen schudden. Tevens dient men voor ogen te houden wat dit betekent voor de relatie met de gemeenten. Zij hoort geen negatieve berichten over de regionale programmering maar wel over hoe men dit met zijn allen moet doen.
- De horizon voor bedrijventerreinen wordt verlegd naar 2040 maar hiermee wordt het structurele probleem eigenlijk helemaal niet opgelost. Tegelijkertijd geeft het ondernemers en gemeenten wat lucht maar dit is eigenlijk valse lucht want het zijn geen termijnen waar ondernemers wat aan hebben. Zij wacht de cijfers af. Er komen volgend jaar wellicht andere politieke verhoudingen maar zij betwijfelt of de ondernemers hier echt iets aan hebben.

De heer Westerlaken bedankt de gedeputeerde en de ambtenaren voor het vele werk. De werkwijze waar men net mee begonnen is levert volgens hem veel extra werk op omdat het nog niet ingesleten is. Daarom zijn er wellicht een aantal zaken onduidelijk gebleven. Hij wil dit onderverdelen in twee onderdelen: Wat is het effect van de brief van de minister voor Volkshuisvesting op onze manier van Regionaal Programmeren, en daarnaast wil hij specifiek ingaan op het onderdeel werken.

- Zijn eerste vraag over de brief van de minister gaat met name over de prestatieachtige zaken die in de brief staan. Hij vindt dit niet helder terug in de actualisatie. Denkt de gedeputeerde dat dit een volgende decentralisatie naar de gemeenten is vanuit het ministerie? En wat wordt de provinciale rol?
- Het streefpercentage betaalbare huur is veranderd van 50% naar 66%. Dit lijkt in strijd met hetgeen de minister zegt en hij vraagt om een toelichting.
- Het CDA heeft al eerder in commissievergaderingen gevraagd om te kijken naar sociale woningen in privaatbezit en de spanning die dit op de markt oplevert. GroenLinks heeft dit net eveneens gevraagd vanuit een iets andere invalshoek.
- De insteek van de minister dat bodem- en waterkwaliteit studerende principes zijn voor de keuzes waar- en hoe er gebouwd moet worden is niet helemaal terug te vinden in dit plan. Wellicht kan de gedeputeerde hier aandacht aan besteden.
- Bij het deel werken wordt de planningshorizon verschoven naar 2040. Betekent dit dat de ruimte die er ontstaat voor uitbreidingen van bedrijventerreinen uitgesmeerd wordt over meer jaren, of dat men dit cumulatief door moet rekenen? Wanneer men de inspreker hoort is er met name behoefte aan het laatste, zeker in die gebieden waar uitbreiding heel belangrijk is, met name bij de maakindustrie.
- Hij mist in het stuk bij bedrijven heldere regels over verduurzaming op bedrijventerreinen en hij adviseert om dit mee te nemen.
- Tevens mist hij de relatie in het hele plan met Groen Groeit Mee, de klimaatveranderingsmaatregelen en de vitaliteit van steden en dorpen, zeker waar het gaat om sociale- en fysieke wijkvernieuwing.
- Hij heeft net goed geluisterd naar de bijdrage in het Kromme Rijngebied. Dit speelt al sinds 2013. Tien jaar geleden was er eveneens een discussie over het aantal huizen en elke keer was dit in relatie tot de mobiliteitsproblematiek. Op een gegeven moment zou er een extra oprit komen op de A12 in Bunnik. Toen is gezegd vanuit het college dat het gehele Kromme Rijngebied met elkaar in verband gebracht wordt en integraal bekeken zou worden. Hij hoort hier echter niets meer van. Hij vraagt of de gedeputeerde iets meer kan vertellen over de resultaten daarvan.

Mevrouw Veen moet eerst iets van het hart. De Staten hebben een controlerende taak en zij nemen dit zeer serieus. Spreker voelt zich de laatste tijd en beetje de woningbouwambitiepolitie worden. In bijna alle stukken die zijn opgeleverd worden nieuwe ambities genoemd die niet overeenkomen met eerder gekozen ambities. In de technische vragen moeten dan vragen gesteld worden waar deze nieuwe ambities vandaan komen. Inmiddels begint zij dit spelletje moe te worden want ook in dit stuk staan weer nieuwe getallen en nieuwe/gewijzigde ambities die vervolgens pas in de technische vragen pas aan bod komen met een uitleg waarom er weer een nieuwe ambitie staat. Zij wil het college vriendelijk verzoeken hierop te letten omdat de Staten weliswaar een controlerende taak heeft maar dat het ambitiepolitie spelen af en toe wel vermoeiend is. De VVD noemde ook al de beknellende regels en men heeft net een aantal voorbeelden genoemd van gemeenten uit de omgeving die last hebben van de beknellende regels. Zij vraagt of de gedeputeerde voornemens is om de modernisering van de mobiliteitstoets die wordt toegepast voor Bunnik wellicht ook breder te trekken. Zij is benieuwd of de gedeputeerde kan reflecteren op zijn zorg bij het geven van iets meer ruimte hiertoe en waar de beknellingen in dit kader zitten die misschien bij het college bekend zijn en waar men met elkaar verder over kan spreken.

Mevrouw Lejeune meldt dat het Kader Regionaal Wonen en Werken wordt aangepast. En dat de PvdA zich hier grotendeels in kan vinden. De PvdA vindt de verhoging van het aandeel sociaal en middelduur voor de nieuw te bouwen woningen vanaf 2025 naar 66% een heel goed idee. De vraag is of de aanpassing voldoende meebuigt met de behoefte die steeds meer ontstaat en groeit. De wereld verandert in een razendsnel tempo en men valt van de ene crisis in de andere. Een paar jaar geleden was er nog een enorme krapte op de woningmarkt en langzamerhand lijkt de wooncrisis uitzichtloos. Dit zorgt voor veel maatschappelijke spanning, polarisatie en nieuwe problemen. Het gewenste aantal van 10.000 woningen per jaar wordt niet gehaald, deels door gebrek aan locaties, stikstofruimte, materiaal en personeel; maar waar men hier wel wat aan kan doen, moet men dit ook doen. De natuur moet tevens beschermd worden en mobiliteit moet in goede banen worden geleid. Men staat op een punt dat men stevig moet doorpakken. Hier hoort een gesprek over de mobiliteitstoets bij. Zij vraagt in hoeverre in de mobiliteitstoets is verwerkt dat er blijvend meer thuis wordt gewerkt. Dit blijkt een behoorlijke invloed te hebben. In het centrum van Utrecht worden appartementen gebouwd waar de parkeernorm nul is. Waarom zou dit in Bunnik niet kunnen? Als er plannen zijn en gemeenten wel willen maar op allerlei bezwaren stuiten, waar gaat men de woningen dan bouwen? Op welke plekken in de provincie geeft extra woningbouw dan geen druk op de mobiliteit?

Mevrouw Rikkoert meldt dat de ChristenUnie tot dusver eigenlijk best tevreden is over het instrument Regionaal Programmeren. Zij heeft een aantal vragen:

- Uit de evaluatie bleek dat het nogal een uitdaging is om als regio daadwerkelijk gezamenlijk te opereren en zich daadwerkelijk eigenaar te voelen. Zij hoopt dat dit deze ronde beter gaat. In de eerste ronde kwamen allemaal verzoeken naar boven die enigszins gemakkelijk ingewilligd konden worden. Dat waren namelijk plannen die er al jaren lagen. Dit kwam ook omdat veel gemeenten geen concrete- harde plannen meer hadden gemaakt omdat er geen mogelijkheid was om te bouwen. Dan duurt het vervolgens twee- tot drie jaar dat gemeenten weer harde- concrete plannen hebben. Heeft de

gedeputeerde signalen ontvangen dat er straks een stortvloed aan voorstellen gaat komen en verwacht hij de volgende ronde een grote ingewikkelde puzzel?

- Hoe verhoudt de opzet van bedrijventerreinen zich tot de plannen van de revitalisering van bedrijventerreinen? Zij mist dit in het stuk. Wat is de stand van zaken als het gaat om revitalisering? Ontstaat daar ruimte?
- Het is goed om vast te blijven houden aan de kwaliteitseisen. Daar heeft de ChristenUnie zich de vorige ronde hard voor gemaakt en dit sluit aan bij de insteek van het Rijk om bodem en water leidend te laten zijn.

De heer Hazeleger interrumpeert en geeft aan dat hij mevrouw Rikkoert hoort zeggen dat zij ervan uitgaat dat de tweede ronde voorspoediger gaat verlopen dan de eerste en vraagt of zij een paar punten kan noemen waarom zij denkt dat de tweede ronde daadwerkelijk positiever gaat verlopen.

Mevrouw Rikkoert antwoordt dat zij dat niet heeft gezegd. Zij heeft gezegd dat zij hoopt dat de tweede ronde beter gaat verlopen omdat men een ronde heeft meegemaakt. Zij verwacht juist dat het complexer gaat worden omdat de gemeenten nu keihard aan de slag zijn gegaan om de plannen concreet te krijgen. De vorige keer waren dit nog plannen die redelijk naast elkaar konden worden gelegd maar nu is het de vraag of de druk groter wordt. Daarom vraagt zij aan de gedeputeerde hoe ingewikkeld hij dat de puzzel deze keer wordt.

De heer Schipper constateert dat er wederom een Statenvoorstel ligt met beslispunten waar men weinig tegen kan hebben. Het verlengen van de programmeringshorizon voor werken naar 2040 is in lijn met alle andere documenten. Het is niet vreemd om bandbreedtes voor de woningbouwproductie te houden want veel aan het programma is nog zacht. Het is verstandig om op bestaande bedrijventerreinen te streven naar intensivering van het grondgebruik, maar niet alle vervangingsvraag kan daar opgevangen worden. Het is dus logisch om op te schrijven dat men onder voorwaarden wil meewerken aan enige uitbreiding. Het is geweldig om het aandeel sociaal- en middenhuur op te hogen naar 66% maar de SP heeft vragen gesteld of bij het gemiddelde gebruiksoppervlak studentenwoningen worden meegerekend. Er worden geen afspraken gemaakt over gemiddeld gebruiksoppervlak, middenhuur en de huurprijs die hier tegenover mag staan. Dit doet de SP zeer. De stad Utrecht heeft een actieplan middenhuur en hij zou het college willen vragen of zij bereid zijn om te proberen een tot een vergelijkbare inzet te komen. De zelfstandige studentenwoningen tellen mee in dit segment, ongeacht de grootte, schrijft het college. Hij heeft pas een voorbeeld gezien van 41 m<sup>2</sup> voor €1000,- per maand exclusief servicekosten, in het segment betaalbaar. De SP keurt dit af.

Wat betreft sociale verhuur door private partijen is de stelling van de SP dat dit aan de corporaties moeten worden overgelaten en dat er afspraken nodig zijn over de gemiddelde grootte. Hij heeft nog een paar moties in zijn archief die hij wellicht zou kunnen afstoffen voor de Statenvergadering. Tot slot benadrukt hij dat het okay is om te streven naar een zo groot mogelijke duurzaamheid in de woningbouw. De SP vraagt zich af hoe realistisch het programma nog is, gezien alle ontwikkelingen. Vertraging en het wegvallen van plannen liggen als groot risico op de loer. Bovendien leidt de bemoeienis van de provincie tot een toename van vergaderdruk. Dit was nu juist een van de redenen waarom de SP tegen het plan heeft gestemd en het grootste kritiekpunt vanuit de gemeenten. Er staat nu opgeschreven dat het efficiënter moet, maar hij komt nergens een antwoord tegen hoe dit dan moet. Tot slot vraagt hij in hoeverre de ambitie voor het intensieve ruimtegebruik van bedrijventerreinen is. Is dit realiseerbaar en hoe snel gaat dat? Voor de autoboulevard Overvecht was er al in 2009 een plan maar dat ligt nog altijd op de plank. Als dit gebeurt zou hij hier graag versnelling in willen zien. Positief is dat er geen uitbreidingen zijn de komende tijd voor grote logistieke bedrijven. De SP had gevraagd of dat ook geldt voor datacentra en deze vraag werd positief beantwoord.

Mevrouw Rikkoert interrumpeert en vraagt welke moties de heer Schipper nog in de la heeft liggen.

De heer Schipper antwoordt dat er bijvoorbeeld een motie ligt dat sociale huur aan de corporaties moet worden gelaten en dat bij projecten een gemiddeld woonoppervlak wordt afgesproken. Hij vindt het een goede ontwikkeling dat in de stad Utrecht paal en perk wordt gesteld aan ongebreidelde huren bij kleine woningen. Hij zou graag zien dat dit ook in de rest van de provincie gebeurt. In deze richting moet men denken.

Mevrouw Rikkoert vindt dit erg zinvol aangezien de ChristenUnie zich hier eveneens zorgen over maakt.

De heer Schipper antwoordt dat hij de betreffende moties gaat opzoeken.

De voorzitter vervolgt de vragenronde en geeft het woord aan de heer Hazeleger.

De heer Hazeleger geeft aan dat er kwantitatief minder ruimte wordt gegeven dan gemeenten graag zouden willen en dan men gezien de ambities zou verwachten. Vervolgens wordt er gezegd dat men van 50% betaalbaar naar 66% betaalbaar gaat. Er komt daarop nog een heel strakke mobiliteitstoets en er is weinig flexibiliteit rondom NNN-gebieden. Daarbovenop komen nog alle duurzaamheidseisen. Hij was en is positief over deze werkwijze maar hij verwacht in de praktijk dat dit compleet gaat vastlopen. Er zijn onrendabele toppen die zich steeds meer

gaan opstapelen. Hij vraagt wat men hieraan gaat doen en hoe men dit losgetrokken krijgt. Spreker doet een dringende oproep aan het college om flexibeler te zijn. Hij vindt het geen goed teken dat er vandaag twee wethouders moeten inspreken omdat zaken in het voorproces niet zijn opgelost. Spreker weet dat er meer wethouders zijn die hier hadden kunnen inspreken met een goed verhaal. De provincie moet flexibeler zijn omdat het anders vastloopt en de ambities niet worden gehaald.

Mevrouw De Jong is verbaasd over de opmerking over de wethouders omdat zij hoorde dat er bestuurlijk overleg was geweest en er stappen zijn gezet. Zij was daarom juist positief gestemd.

De heer Hazeleger antwoordt dat de wethouders volgens hem komen inspreken omdat het college er nog niet is uitgekomen en zij hopen dat de commissie hier iets in kan betekenen.

De heer Hazeleger vervolgt zijn betoog en meldt dat de bedrijven al vaak hebben gezegd dat zij dringend behoefte hebben aan meer ruimte. Het antwoord van het college is dat zij de horizon verlengen naar 2040. Hiermee zegt men dat er in de toekomst kan worden gebouwd maar dit lost niks op voor volgend jaar en voor over drie jaar. Hij snapt niet voor welk probleem dit precies een oplossing is. In ieder geval niet voor de MKB-bedrijven. Spreker is blij met wat meer flexibiliteit met betrekking tot de kantoren en met de onderzoeken of men in een verdere ronde hier iets mee kan doen.

De heer Germs meldt dat 50PLUS altijd voorstander is van het aanbrenge(n) van een kader maar vanmiddag bekruip(t) hen het gevoel dat het kader ook knelpunten gaat opleveren die men niet voor het eerst ziet en hoort. De plekken waarover vanmiddag is ingesproken zijn de voorbeelden waarop het kader toch gaat knellen of een nieuw kader dingen niet oplost. Dat vindt 50PLUS zorgwekkend omdat er vooral plekken voor bouw gecreëerd moeten worden om wat voor omstandigheden dan ook. De bedrijvigheid rondom Woerden is al heel lang een knelpunt. In een vorige Statenperiode heeft hij een grote zoektocht met de heer Westerlaken van het CDA gedaan om knelpunten in Woerden op te lossen. In Mijdrecht is een vergelijkbare situatie. 50PLUS ziet graag dat de grote duurzame bedrijven blijven in de provincie omdat dit waardevol is. Door de groei van het aantal inwoners zal er ook bedrijvigheid nodig zijn. Hij verzoekt het college om ruimte te zoeken in de grote vraag die er nodig is om een stuk maatwerk toe te passen voor hele waardevolle zaken. Hij stelt voor om ook eens te rekenen met verdunning van de bestaande woningen omdat er eigenlijk per saldo in de jaren wellicht niet zoveel inwoners bijkomen en dus ook geen mobiliteitsdruk gaat ontstaan. Dit zijn overwegingen die hij GS en zijn collega's mee wil geven. Er is veel vraag maar dit moet ook ruimte beiden om de provincie Utrecht gaande te houden.

De voorzitter deelt mee dat de vragenronde is beëindigd en geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen meldt dat hij het voortouw zal nemen in de beantwoording namens zijn collega's Van Muilekom en Strijk:

- Het Regionaal Programmeren is een belangrijk instrument om invulling te geven aan de ambities uit de Omgevingsvisie en om ruimtelijke keuzes te maken die de toekomst van de provincie en alle gemeenten die daarin liggen voor vele honderden jaren bepalen. Het betreft ruimtelijke keuzes waar men woont en werkt in relatie tot groen en mobiliteit. Deze keuzes hebben een lange horizon. Hij is blij met de sprekers. Het gaat vandaag om het kader waar de Staten over besluiten.
- De cases die door de sprekers zijn benoemd laten goed het spanningsveld zien waar de provincie mee te maken heeft. Er is inderdaad een enorme ambitie als het gaat om woningbouw. Hij vindt het belangrijk dat de fracties een kritische rol blijven spelen. Het college is absoluut doordrongen van de urgentie van woningbouw en het tempo is heel belangrijk. Tegelijkertijd moet dit op een manier die toekomstbestendig is, die de kwaliteit van de provincie in stand laat en ervoor zorgt dat de nieuwe woningen bereikbaar zijn.
- De toepassing van de mobiliteitstoets is een belangrijk element bij het beoordelen van locaties en het tot afspraken komen daarover met gemeenten. Hij had vanochtend een goed gesprek met wethouder Dekker uit Bunnik hierover omdat men dat in Bunnik goed ziet. In relatie met Wijk bij Duurstede is de provinciale weg bij Bunnik druk, vooral bij de aansluiting op de A12. Dat is een aspect dat men wel degelijk mee moet wegen, ook bij de keuze met betrekking tot autorijden. Tegelijkertijd is het goed om te kijken naar nieuwe ontwikkelingen in mobiliteit. De provincie doet een appél op het Rijk om dat mee te wegen in beslissingen die zij neemt. De provincie zal dit ook in de eigen beslissingen meenemen. Het moet echter geen luchtfietserij worden want het gaat wel degelijk om de bereikbaarheid van de bestaande- en nieuwe woningen. Gezamenlijk moet men hiernaar zoeken. In de gesprekken wordt onder meer besproken of dit mogelijk is door een lagere parkeernorm.
- Hij denkt dat de norm die de stad Utrecht voor bepaalde projecten hanteert niet realistisch is in Odijk. Het parkeren in speeltuinen en parken wil men natuurlijk niet. Het moet wel een compleet pakket zijn dat klopt. De druk op de provinciale weg bij Bunnik is groot en men kijkt naar oplossingen. Ook kijkt men naar de bereikbaarheid van het hele Kromme Rijngebied.
- Op de vraag of de provincie een andere mobiliteitstoets gaat doen legt hij uit dat de mobiliteitstoets een onderdeel is van de omgevingsverordening die de Staten hebben vastgesteld. Daarover wordt in dit

- Statenvoorstel niet besloten. Maar het is goed om elkaar te blijven uitdagen. Men moet elkaar de vraag blijven stellen of zaken die men doet nog actueel zijn. Tegelijkertijd moet dit geen luchtfietsserij worden.
- Op de vraag waar men nog kan bouwen zonder conflict als het gaat om mobiliteit antwoordt hij dat dit in de provincie Utrecht een uitdaging is. Deze locaties zijn schaars. Tegelijkertijd heeft de provincie een duidelijke gezamenlijke koers met gemeenten, de regio en het Rijk afgesproken. Wij willen grote aantallen nieuwbouw realiseren met het oog op een duurzame bereikbaarheid en de mobiliteitstransitie zoals men deze met elkaar voor ogen heeft. Dat is het richtsnoer, maar dit laat onverlet dat er ook oog is voor bijvoorbeeld de vitaliteit van een gemeente als Wijk bij Duurstede. In de eerste ronde zijn hier met Wijk bij Duurstede goede afspraken over gemaakt. Hierin is al opgenomen dat men in 2025 gaat kijken hoe de afspraken over uitbreiding uitpakken en of er ruimte is voor meer en hoe. Deze afspraken zijn nog kakelvers dus dat is iets waar men op voort moet bouwen. In de tweede ronde kan de gemeente weer nieuwe wensen op tafel leggen maar enige continuïteit hierin is ook van belang.
  - Op de vraag of men flexibeler moet zijn om woningen te kunnen bouwen antwoordt hij dat de provincie plek wil geven aan de grote behoefte en fors wil versnellen in woningbouw. De provincie wil dit echter wel op een goede manier doen. Dat schuurt af en toe en dat kan betekenen dat dit steeds een legpuzzel is. Hier heeft de provincie het Rijk bij nodig, ook in relatie tot het bod dat de provincie doet aan het Rijk. Hier hoort bij dat het Rijk zal moeten voorzien in de voorwaarden, zoals de ambitie van een betaalbare huurprijs. Het Rijk is hierin een belangrijke partner. Het IPO heeft hierover kortgeleden een brief gestuurd naar het Rijk om hier realiteitszin in te brengen. De gedeputeerde zal de brief met de commissie delen.

Mevrouw Veen merkt op dat de wethouder aangeeft dat er een Omgevingsverordening moet zijn om de Mobiliteitstoets aan te kunnen passen. Zij vraagt of zij dit goed begrijpt.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat in de Omgevingsverordening staat dat men een mobiliteitstoets moet toepassen. Waar het hier om gaat is dat men moet gaan bekijken of de toets uit de Omgevingsverordening nog wel gebaseerd is op de huidige ontwikkelingen en of die daarin voldoende worden gereflecteerd. De mobiliteitstoets moet een reëel beeld geven van de effecten van woningen op de mobiliteit.

Mevrouw Veen heeft al eerder het punt aangehaald van de problemen bij Odiijk-West. Zij vindt het daarom vreemd dat men nu zegt dat men terug moet naar de Omgevingsverordening om te bekijken welke ruimte men daarin zoekt, terwijl zij bij de vaststelling van de Omgevingsverordening dit probleem ook al heeft aangekaart. Toen was het de verkeerde plek. Zij vindt dit een bijzondere gang van zaken en wil weten wanneer dit echt wordt opgelost. Als men kennelijk de Omgevingsverordening moet wijzigen dan kan men moties en amendementen bij dit Statenvoorstel schrijven en indienen tot men een ons weegt maar dan wordt dit hier niet opgelost.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat het instrument er staat. Het is belangrijk dat men een mobiliteitstoets doet bij ontwikkelingen om te voorkomen dat men woningen bouwt die bereikbaarheidsproblemen opleveren. Tegelijkertijd ligt er een belangrijke taak om de mobiliteitstoets goed toe te passen. Dat vraagt onderhoud en meegaan met nieuwe ontwikkelingen. Ook moet men zich niet rijk rekenen. Dit heeft hij vanochtend met wethouder Dekker besproken en is iets wat allen zullen herkennen. Het vraagt van de organisatie om ervoor te zorgen dat de meeste recente ontwikkelingen gereflecteerd worden in dit instrument en bij de toepassing van de toetsing die men daarop doet.

Mevrouw Veen vraagt of zij goed begrijpt dat de gedeputeerde zegt dat er geen besluitvorming ligt bij de Staten en dat de Staten hier eigenlijk niets meer over kunnen zeggen.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat men uiteraard altijd iets hierover kan zeggen. Wanneer de Staten de mobiliteitstoets buitengewoon onhandig vinden, of iets vinden over de toepassing daarvan, kunnen de Staten daar een uitspraak over doen. Het instrument is belangrijk en het is goed dat dit in de verordening staat, maar het is belangrijk om dit op een manier toe te passen die de meest recente ontwikkelingen reflecteert. In hoeverre dat het geval is, is iets voor de experts van mobiliteit. Ook is het van belang om elkaar in de organisatie hierop uit te dagen.

Mevrouw Rikkoert merkt op dat de gedeputeerde aangeeft dat men op een goede manier de mobiliteitstoets moet toepassen en dat deze moet aansluiten bij de actualiteit. Zij vraagt welke mogelijkheden de gedeputeerde nog ziet. De wethouders adviseerden in hun inspraak om naar andere modellen te kijken, zoals snelfietsroutes. Zij vraagt of hetgeen de gedeputeerde en de wethouder zeggen op hetzelfde neerkomt.

Gedeputeerde Van Essen beaamt dit. Hij heeft vanochtend een gesprek gehad met de wethouder maar is nog niet in de gelegenheid geweest om met zijn collega-gedeputeerde Schaddelee en de mobiliteitsdeskundigen hoe het met de toepassing van de mobiliteitstoets zit. Men ziet bijvoorbeeld dat de fiets steeds sneller wordt, maar de vraag is of dit in de modellen zit. Dit zijn vragen waar hij momenteel het antwoord schuldig op moet blijven. Het is goed dat GS naar aanleiding van het gesprek met de gemeenten deze vragen gaat stellen.

Mevrouw Rikkoert concludeert dat het niet zozeer gaat om de mobiliteitstoets als instrument maar over de toepassing hiervan. Hierbij gaat het niet over de verordening maar om het college dat invulling geeft. Zij vraagt of er bij de Staten geen rol ligt bij de verordening.

Gedeputeerde Van Essen denkt van niet.

De heer Hazeleger wil zich beperken tot een opmerking omtrent de verhoging van het streefpercentage van het aandeel sociaal en middelduur voor de nieuw te bouwen woningen van 50 % naar 66% en vraagt of de provincie tegen het Rijk gaat zeggen dat dit geld kost.

Gedeputeerde Van Muilekom beaamt dit en meldt dat dit het programma Betaalbaarheid is, waarbij men de woningen in de dure sector probeert te koppelen aan kwaliteitseisen en aantal m2 waar ze aan moeten voldoen. Dit moet nog uitgewerkt worden.

Gedeputeerde Van Muilekom vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Veel gemeenten zijn bezig met flexwoningen. Dit moet, ook in het kader van regionaal programmeren, een plekje krijgen. Tegelijkertijd wordt onder andere bekeken of de gemeenten het aan kunnen, of de locaties in beeld zijn en of er goed personeel is. Dit zijn aandachtspunten die in het programma Versnelling Woningbouw aandacht krijgen. Dan nog bemerkt hij dat veel gemeenten worstelen om voldoende menskracht voor elkaar te krijgen. Tegelijkertijd ziet hij dat de bouwsector de handen vol heeft en meer dan genoeg opdrachten heeft.
- Er zijn een aantal vragen over duurzaamheid gesteld. Duurzaamheid kan men niet laten lopen. Het is belangrijk om aan de gang te gaan met de onderwerpen die in het Convenant Duurzaam Bouwen staan. Er wordt nu al nagedacht over een CO2-tax. Straks is het stikstofprobleem opgelost en komt er een CO2-tax. Dan zou de woningbouw niet door kunnen gaan omdat er geen aandacht is besteed aan de hoeveelheid CO2-uitstoot. Dit wil de provincie voorkomen.
- Het convenant Duurzame Woningbouw heeft ambities en geen verplichtingen. Dit wil wel zeggen dat als een gemeente kiest voor brons of goud er wordt uitgegaan van dat ambitieniveau. De provincie daagt de markt uit om met voorstellen te komen. Het kan zijn dat, sommige deelambities elkaar in de weg zitten. Dit zijn zaken die men de komende jaren wil gaan leren en innoveren. Dit is een belangrijk onderdeel van het convenant. Het Rijk wil dit wel in regels gaan vatten want de provincie kan niks afdwingen bij de gemeenten. Het Rijk wil in 2025 het Bouwbesluit aanpassen. Dan zullen de regels en ambities gevat gaan worden in het Bouwbesluit.

Gedeputeerde Strijk had nog een aantal restpunten. Hij merkte in de gesprekken met de insprekers en de reacties dat er wat verwarring was over de planningshorizon. Wanneer een bedrijf op dit moment grond zoekt dan is er ook direct uitgifbare grond. Het is belangrijk is dat voor veel bedrijventerreinen het advies is gegeven om dit in het bestemmingsplan uit te werken. In Utrecht-West komt de komende jaren ongeveer 50 hectare beschikbaar. Er wordt nu aandacht gevraagd voor 2030 en verder. Er is nu dus al grond en er komt grond beschikbaar in de komende vijf tot zeven jaar.

Mevrouw Rikkoert kan de gedeputeerde slecht verstaan.

De voorzitter legt uit dat het om de fasering van de hectares gaat.

Gedeputeerde Strijk verbetert zijn verbinding en herhaalt zijn uitleg over de fasering. In ronde 1 van het Regionaal Programmeren zijn al afspraken gemaakt over nieuwe bedrijventerreinen waar de komende jaren grond mag worden uitgegeven. Deze grond is er nu nog niet altijd maar komt er wel aan. Momenteel probeert men na te denken over 2030 tot 2040 omdat het nog een tijd duurt om hierover na te denken en grond bouwrijp te maken. Daarnaast was er nog een vraag over de duiding van duurzaamheid bij bedrijventerreinen. In het Uitgifteprotocol is ruimte om hier invulling aan te geven. Het blijft een schaars goed op bedrijventerreinen. Er wordt gekeken welk type bedrijven goed zijn om in Utrecht te vestigen. Dit zijn over het algemeen arbeidsintensieve en ruimte-extensieve bedrijven, maar ook bedrijven die passen in de maatschappelijke doelstellingen en waaraan eisen en voorwaarden kunnen worden gesteld in het Uitgifteprotocol over het duurzaam neerzetten van bedrijfspanden. In het programma wordt jaarlijks gerapporteerd over de gerealiseerde intensivering van m2.

De voorzitter constateert dat hiermee de beantwoording door GS is volbracht en stelt vast dat er behoefte is aan een tweede termijn. Zij geeft eerst de insprekers het woord.

Mevrouw Dekker vindt het fijn dat er uitgebreid gesproken is over het punt rond de mobiliteitstoets. Het feit is dat dit in een verordening staat maar het zou voor iedereen duidelijk en helder zijn wanneer bij de vaststelling van dit kader een bolletje wordt toegevoegd waarin staat: *Volgens de verordening verplichte Mobiliteitstoets ter*



*beoordeling van nieuwbouwlocaties die toets toekomstgericht in te vullen.* Dit geeft een handvat om op te controleren en helpt de organisatie om hier invulling aan te geven.

De heer Buijtelaar meldt dat hij in zijn bijdrage heeft gerefereerd aan het onderzoek dat de gemeente Wijk bij Duurstede verricht heeft. Men zou dit kunnen opvatten als een Mobiliteitstoets avant la lettre. Hij sluit zich bij zijn collega mevrouw Dekker aan. Hij is niet tegen een mobiliteitstoets en denkt zelfs dat dit heel goed is. Het gevoel is nu echter dat dit als ultiem middel wordt ingezet terwijl ander afwegingen ook meetellen. Hij adviseert om de te kijken of de mobiliteitstoets toekomstgericht kan worden gemaakt en of de weging van de mobiliteitstoets wellicht ook op een andere kan worden gedaan.

Mevrouw Visser heeft de indruk gekregen dat het spanningsveld goed voelbaar is. Men is zich ervan bewust dat er geen gemakkelijke oplossingen mogelijk zijn. Duidelijk is dat het voor de gemeente Bunnik heel belangrijk is om te weten hoe zij verder de materie willen gaan aanpakken.

De voorzitter gaat over tot de tweede termijn en geeft de heer Bart als eerste het woord.

De heer Bart voelt enige verwarring vanwege het antwoord van de gedeputeerden Strijk en Van Essen. In de eerste termijn is gesproken over het Stec-rapport waarop de ramingen van de bedrijventerreinenbehoefte en de behoefte aan extra uitgifte is gebaseerd. Uit de woorden van de heer Van Essen dacht hij op te maken dat er een nieuw Stec-rapport zou worden uitgevoerd om te kijken of die raming nog steeds actueel is maar gedeputeerde Strijk had het over een ander soort rapportage. De SP zou hier graag opheldering over willen. In het Stec-rapport van 2019 zat een raming die gebaseerd was op twee scenario's (lagere- en hogere economische groei). In de stukken van de provincie moet men echter stevast uitgaan van het scenario hogere economische groei. De bedrijventerreinenraming zit bij het hogere scenario op ongeveer 300, maar bij het lagere scenario op ongeveer 100. Dat is een groot verschil. In het hoge scenario wordt uitgegaan van een totaal aantal nieuwe banen in de provincie van 14,3% terwijl er nu al een gigantisch tekort is aan werknemers in de provincie Utrecht. Een toename van 14,3% in het totaal aantal banen in de provincie Utrecht lijkt niet realistisch. Een nieuw Stec-rapport waarin wordt uitgegaan van een gemiddelde tussen beide scenario's lijkt de SP wenselijk als het gaat over de bedrijventerreinen in het kader.

Mevrouw De Man merkt op dat de VVD heeft gehoord dat de mobiliteitstoets knellend werkt. Zij heeft mooie woorden gehoord van de gedeputeerde om daar op een bepaalde manier mee om te gaan. De VVD denkt na over een motie op dit gebied aangezien diverse partijen aangaven dat hier wellicht anders mee moet worden omgegaan.

De heer Schipper geeft aan dat hij in de eerste termijn een aantal moties in de lucht had laten hangen. Uit de beantwoording van gedeputeerde Van Muilekom hoort hij een deel van zijn wensen terugkomen maar hij denkt toch dat de SP richting de Staten op gaat schrijven hoe hij het hebben wil.

De heer Hazeleger merkt op dat hij liever een huis gebouwd ziet worden dat boven de betaalbaarheidsgrens ligt die het college heeft gedefinieerd dan geen huis.

Mevrouw Lejeune bedankt voor de heldere woorden en de sprekers boor het goed gesprek. Woningen moeten inderdaad allereerst kwalitatief goed en betaalbaar zijn. Zij voelt bij vlagen dat de provincie de lat zo hoog legt dat zij bang is dat er een compleet onhoudbare situatie zal uitbreken op de woningmarkt, voor zover dit nu al nog niet het geval is. Er wordt veel gepraat en te weinig gebouwd. In 2006 toen zij actief werd in de politiek sprak men al over 7000 woningen en momenteel praat men over 20.000 woningen maar er staat er nog geen één. Eigenlijk hoort zij hier dat de wijze waarop de mobiliteitstoets wordt ingezet verouderd is en niet voldoet aan de huidige eisen. Met zulke grote problemen moet de provincie flexibel zijn. Zij blijft erbij dat men met elkaar in gesprek moet over de toepassing van de mobiliteitstoets. Bij 66% betaalbare woningen denkt zij aan minstens 66% want het mag ook veel hoger zijn en ruimer dan 40 m2. Deze oproep wil spreker doen.

Gedeputeerde Van Essen meldt dat er een nieuwe behoefte-raming komt. Hij heeft niet gezegd dat de mobiliteitstoets verouderd is maar wel dat het zaak is om te checken of deze voldoet. Hij zal altijd iets knellend zijn maar dit moet niet onredelijk zijn of voorbijgaan aan de ontwikkelingen en mogelijkheden die men ziet.

Gedeputeerde Strijk meldt dat er een nieuw Stec-onderzoek komt. Het onderzoek uit 2019 is een inschatting, een modelmatige berekening over de benodigde bedrijventerreinruimte 2020-2030 en 2030-2040. Er wordt nog in gesprek gegaan met gemeenten over de periode 2030-2040 om daar de eerste plannen over te hebben en om de verkenning met elkaar te kunnen gaan voeren. Er komt een nieuw rapport op basis van de laatste standen. Circulaire bedrijven hebben vaak iets meer ruimte nodig dan traditionele bedrijven en dit kan verandering geven in de huidige modellen. Daarom zal er een nieuw rapport worden opgevraagd. Er zullen gesprekken over een verdere vooruitliggende periode worden gevoerd.

De heer Westerlaken heeft nog een nabrander over de integrale aanpak mobiliteit in het Kromme Rijngebied. Hij heeft hier een vraag over gesteld waarop de gedeputeerde antwoordde dat dit nog gaande is. Dit was zijn vraag echter niet. Zijn vraag was wat is er sinds hiermee begonnen is uitgekomen, behalve de mededeling dat de extra aansluiting op de A12 waarschijnlijk niet door zal gaan.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat hij hiermee overvraagd wordt. Het is handiger is als zijn collega gedeputeerde Schaddelee hierop terugkomt met een memo of op een andere wijze.

De voorzitter vraagt hoe de commissie dit wil bespreken in de PS. Zij stelt een klein debat voor. Er zijn echter nog wat restvragen.

Mevrouw De Man heeft voorkeur voor een normaal debat.

De voorzitter antwoordt dat het gaat om de keuze tussen een klein- en normaal debat en concludeert dat de algemene voorkeur uitgaat naar een normaal debat. Zij bedankt de insprekers voor het geanimeerde gesprek dat op gang is gekomen door hun bijdrage.

#### **11. Memo Kamerbrief programma's NOVEX en Mooi Nederland**

De voorzitter geeft gedeputeerde Van Essen het woord.

Gedeputeerde Van Essen meldt dat programma's van het Rijk aangekondigd zijn. In mei is al een e-mail van de griffie gekomen met de vraag hoe de Staten ervoor zorgt dat hij goed in positie blijft en hoe dit proces eruitziet. Welke vragen stelt het Rijk en hoe gaat dat puzzelen in zijn werk? Dit zijn veel vragen die voor de provincie nog onduidelijk zijn. Er gaat een startpakket komen. Wat daar precies in staat weet hij nog niet. Hier moet de provincie mee gaan puzzelen en uiteindelijk medio volgend jaar met een voorstel komen. Hoe dit precies moet gaan landen is nog niet duidelijk. Hij kan toezeggen dat GS een memo doet toekomen zodra duidelijk is hoe het Rijk dit voor zich ziet en hoe de provincie Utrecht dit met de commissie invulling wil gaan geven. Vermoedelijk eind deze maand of begin oktober zal er meer helderheid zijn en zal dat memo komen. Het startpakket vanuit het Rijk wordt medio oktober verwacht. Daarna is er meer duidelijkheid en kan men beter het gesprek hierover voeren.

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Rikkoert voor een toelichting op haar opwaardering.

Mevrouw Rikkoert antwoordt dat de opwaardering volgens haar helder was en zij vindt het goed dat de gedeputeerde hier nog een extra antwoord op heeft gegeven. Zij kan hier echter uit afleiden dat de provincie in het traject om tot zo'n startpakket te komen op geen enkele manier betrokken is geweest.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat hij vorige week een bestuurlijk overleg had met minister De Jonge. Hij heeft hem gevraagd om, voordat hij het startpakket gaat afstemmen, contact te zoeken met de provincies. De minister zal bekijken of dit mogelijk is. Het ligt voor de hand dat het kabinet hierbij zoveel mogelijk wil aansluiten bij het beleid dat al is vastgesteld.

Mevrouw Rikkoert vindt dit voor nu voldoende en kijkt uit naar het memo.

De voorzitter vraagt of de andere fracties behoefte hebben om nog iets verdiepends te vragen. Dit is niet het geval.

#### **12. SB Tussentijdse evaluatie PARK**

Dit bespreekpunt vervalt.

#### **13. SB Richtinggevende uitspraak Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied**

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Sterk voor een korte introductie.

Gedeputeerde Sterk hoort graag hoe de fracties aankijken tegen het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied (ULG) dat voortvloeit uit de uitwerking van de Gebiedsgerichte Integrale Aanpak. Dit is nodig om straks de doelen die vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied komen uit te werken in de provincie. Vandaag gaat het vooral over hoe de provincie dit wil gaan doen. Zij hoort graag de opvattingen vanuit de fracties om dit mee te kunnen nemen in het uiteindelijk afconcluderen van hoe de provincie dit vorm wil gaan geven. Afgelopen twee weken is al tweemaal overlegd met veel gemeenten, met het waterschap, TBO's en LTO. Na dit gesprek zullen de opmerkingen zoveel mogelijk worden verwerkt in een Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied.

De heer Hazeleger geeft aan dat de commissie nog een terugkoppeling zou krijgen van een klankbordbijeenkomst over de ULG.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat er diverse bijeenkomsten waren in de afgelopen twee weken en dat er op zich steun was voor de gekozen insteek van de provincie. Er is tevens steun voor de indeling op drie niveaus waarbij de uitvoering het liefst bottom up moet gaan plaatsvinden. Vanuit de gebieden moet men met elkaar gaan kijken hoe men de afspraken en doelen kan halen. Er is nog discussie over de regio-indeling en op welke manier men de dekking laat landen in de regio's. Er is nu gekozen voor twee regio's: Oost en West. Naar aanleiding van afgelopen maandag zal worden bekeken of dit inderdaad de meest wenselijke indeling is om te voorkomen dat er bestuurlijke drukte ontstaat. Men wil als overheden hier zoveel mogelijk gezamenlijk in kunnen optrekken omdat allen hier belang bij hebben. Zij hoort graag de opvatting van de commissie hoe men de dekking het beste vorm kan geven. Verder is er gezegd dat van de vijf doelen met name het doel landbouw een eigenstandig doel is, omdat het bij landbouw gaat over de transitie en hier soms de resultaten van de andere doelen weer uit voortvloeien. Daarnaast waren er zorgen over de capaciteit maar dit geldt voor meer dossiers. Dit zal een punt van aandacht blijven. Er zal worden geprobeerd om de druk op de apparaten zo optimaal mogelijk te regelen. Zij hoort daar ook graag de opvatting van de commissie over.

De voorzitter constateert dat er een aantal vragen en opmerkingen zijn.

De heer Germs meldt dat 50PLUS niet echt veel concrete vragen heeft. 50PLUS is onder de indruk van de vragen die al in de voorbereiding gesteld zijn. Hier zijn mooie antwoorden opgegeven en 50PLUS heeft geen toevoeging op de gang van zaken.

De heer Hazeleger geeft aan dat men het hier niet mee gaat redden. Hij heeft een aantal vragen en opmerkingen:

- Allereerst vindt spreker de toon te bureaucratisch en te weinig concreet. Hij denkt niet dat mensen van buiten hiermee worden geënthousiasmeerd. De SGP is bezig met een eigen visie op het landelijk gebied en mist twee zaken:
  - \* Wat wordt er gedaan om het vertrouwen in de overheid te herstellen? Op zich is de regeling goed maar er komt niemand in beweging. Hoe kan het vertrouwen worden hersteld?
  - \* Hij mist het punt vitaal platteland. De leefbaarheid op het platteland en het kleine kernenbeleid ontbreken. Dit noemt de spreker een gemiste kans. In Overijssel is de Aanpak Landelijk Gebied gericht op drie speerpunten: Vitaal platteland, toekomstbestendige landbouw en robuuste natuur. Dit is een kapstok waar de spreker zich in kan vinden.
- Daarnaast vindt spreker het stuk heel bestuurlijk ingekleed. Er zijn veel praatgroepen met wethouders en gedeputeerden en de vraag is of het niet te bestuurlijk wordt. Men moet wellicht de vertaling gaan maken naar de praktijk. De evaluatie van het AVP van drie jaar gelden was heel grondig en die wordt nu tekortgedaan. Hij vindt dat er een analyse moet zijn per aanbeveling en wat hier wel/niet mee wordt gedaan. Hij hoopt dat dit er is want deze evaluatie verdient een grondige verwerking.
- De spreker is benieuwd wie bij dit proces betrokken zijn geweest. Zijn agrariërs en inwoners van het landelijk gebied betrokken en hoe is dit uitgevoerd?
- Zijn belangrijkste vraag qua procedure is wat de provincie de afgelopen drie jaar heeft gedaan aan inrichting. Wat heeft de provincie de afgelopen drie jaar uitgezocht over de uitvoering? Wat is de afgelopen drie jaar gedaan aan de hoofdvraag hoe men een nieuw uitvoeringsorgaan in Oost-Utrecht krijgt? Op alle vragen die zijn gesteld wordt geantwoord dat GS dit gaat uitwerken in het najaar, maar hier is men al drie jaar mee bezig. Spreker vraagt daarom wat er de afgelopen drie jaar is gebeurd, wat er is uitgezocht en welke juridische vragen zijn beantwoord.
- Qua procedure is het spannend of de provincie 2030 gaat halen. Opvallend is dat de financiering vanuit de fondsen doorloopt tot 2035 maar hoe verhoudt zich dit tot het inhoudelijke einddoel in 2030?
- De positie van de Staten is qua kaderstelling ingewikkeld. Dit zou het laatste gesprek zijn, maar de vraag is of er binnen de kaders wordt gebleven. Het Handelingskader wordt feitelijk losgelaten doordat er wordt gezegd dat het uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied over het hele landelijk gebied gaat, terwijl in het Handelingskader was gezegd dat men zich voor stikstof zou beperken tot Natura-2000 gebieden en de ringen daar direct omheen.
- Wat de spreker betreft zijn de Staten met dit punt vandaag niet klaar want hij denkt dat de commissie het implementatieplan, dat in het najaar start, eerst moet zien. Hij vindt dat dit document voor de Staten onvoldoende is uitgewerkt om dit vrij te kunnen geven. Spreker wil weten hoe de vertaalslag naar de uitvoering eruit gaat zien, waar men al drie jaar op wacht.

De heer Schipper vond het opvallend dat in het stuk gesproken wordt over inbreng van bewoners. Hij is het grotendeels eens met de heer Hazeleger. Alles wordt weer met alles verknoopt. Er zijn heel veel belanghebbende partijen en dus betekent dit veel vergaderen en veel conflicterende belangen. Het staat of valt met de bereidheid van boeren om mee te werken. Hij leest over keukentafelgesprekken maar tot nu toe komen de boeren vooral bij de provincie keukentafelgesprekken voeren. Dit hoeft dan men niet meer andersom te doen zou hij zeggen. Hij las dat op 1 juli 2023 alles moet zijn opgeleverd en in de steigers moet staan alsof er dan Statenverkiezingen en een formatie zijn geweest. Hij vraagt wat men nu al kan opschrijven totdat het ei rondom stikstof in Den Haag is gelegd. Hij denkt daarom dat de provincie de deadline nooit gaat halen. Hij is het zeer eens met de heer

Hazeleger dat het stuk te ambtelijk is opgesteld. Er kunnen minder afkortingen in de stukken en de leesbaarheid voor de inwoners kan beter.

Mevrouw De Haan merkt op dat vijf opgaven in het landelijk gebied opgepakt en uitgevoerd moeten worden. Deze denkrichting is heel positief en past goed in de geest van de Omgevingsvisie, dus wie zal daartegen zijn? Tegelijkertijd ligt er een heel complex vraagstuk. Allereerst de status van het NLPG. Dit is nog niet helder maar men weet wel dat dit hele zware vraagstukken zijn. De NOVI wordt van bovenaf opgelegd maar het is nog onduidelijk hoe. Dan heeft men het nog niet gehad over het stikstofdossier waarvan de onduidelijkheid van de kaart NNN nog altijd boven de markt hangt. Eerlijk gezegd is de ChristenUnie cynisch over het proces, de lange duur en het resultaat dat er nu ligt. Het meest cynisch is zij nog wel over de onduidelijkheid en het niet verwerken van de sturing en uitvoering die na drie jaar nog altijd niet op tafel ligt. De ChristenUnie is hier teleurgesteld over. Daarnaast deelt zij de vragen over de overheid, de haalbaarheid met de kaders, de wet, de verbreding van de vraagstukken en ook het draagvlak. Het vertrouwen in de overheid over alle vraagstukken in het landelijk gebied is niet heel groot en hoe krijgt men de gebieden in beweging van onderop? Zij is zelf aanwezig geweest bij een van de regiobijeenkomsten. Er was hier een hele positieve sfeer. Ondanks alle stikstofproblemen waren heel veel boeren aanwezig. Zij zoekt naar een manier om die sfeer en houding ook aan te wenden in de stukken die men hierover opschrijft. Zij ziet dit niet terug in de stukken die zij hierover leest, terwijl het avonden waren met hoge opkomsten waarin men met de gebieden zelf verder zou kunnen komen. Het spanningsveld tussen het sturen en presteren in de overheid versus het samendoen behoeft nog wat uitwerking want er moet gestuurd worden op prestaties. De provincie wil dit van onderop doen, maar hoe moet dit dan? Moet niet heel helder worden waar de provincie de regie neemt? Dit kan wellicht gekoppeld worden aan de zorgen die gemeentes hebben over de capaciteit en het geld. Waar de provincie wil- en moet investeren moet met geld en capaciteit over de brug worden gekomen. De provincie moet hierin helder zijn richting gemeenten die hier vragen over stellen. Met betrekking tot de koppeling met de AVP herkent zij de vragen van de SGP. Op geen enkele manier is duidelijk of wordt duidelijk gemaakt hoe de grondige evaluatie van destijds is verwerkt. Zij vraagt of er op hoofdlijnen een verantwoording kan komen op de punten van de evaluatie die in deze Uitvoeringsstrategie verwerkt moet zijn. Op het punt van leefbaarheid zit er veel uitvoering maar dit is als zodanig niet opgenomen. Zij weet vanuit de informatiesessie dat dit er wel bij hoort. Door dit niet op te nemen kan zomaar de indruk ontstaan dat dit een ondergeschikt doel is geworden. Zij vraagt of dit uiteindelijk zo is of dat hieraan gewerkt wordt. Zeker vanuit de gebieden krijgt zij hierover vragen, met name vanuit het platteland. PARK geeft in zijn advies Landschappen van Verlangen concrete voorzetten voor integraal werken en zij ziet dat dit niet is meegenomen in het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied. Kan dit PARK-advies alsnog worden opgenomen? En als niet wat zijn de redenen dan? Het initiatief Kromme Rijn-corridor is een mooi burgerinitiatief dat eigenlijk past in de manier waarop de provincie bezig zou willen zijn. Hoe past zo'n burgerinitiatief, dat een aantal provinciale doelen dichterbij kan brengen, in zo'n uitvoeringsstrategie en is er ruimte voor pilots? Kan hierover tekst worden opgenomen? Vorige week werd genoemd dat er één verantwoordelijke gedeputeerde is wat betreft de portefeuilles. Tegelijkertijd gaat het over alle portefeuilles. De ChristenUnie heeft al eerder een lans gebroken om eens na te denken om per gebied een gebiedsgedeputeerde aan te stellen.

Mevrouw De Boer heeft de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied bekeken en is onder de indruk van de compleetheid van het stuk. Het is te waarderen dat zaken integraal worden aangepakt maar het wordt er vaak niet eenvoudiger op. Dit blijkt uit de vele inhoudelijke vragen die zijn gesteld. Zij dacht te lezen en te zien dat de problemen van de gebieden eigenlijk aan de randen van de provincie zijn en dit impliceert dat dit met de andere provincies kortgesloten moet worden. Zij was benieuwd of dit al gebeurt en of zo'n ULG grensoverschrijdend wordt. De provincie Utrecht heeft in zijn eigen programma's goed hieraan gewerkt maar geldt dit ook voor de provincies die aan Utrecht grenzen? Zij hoort collega's vragen om een stappenplan en meer uitwerking maar zij heeft hier niet zo'n behoefte aan. Zij vertrouwt de uitwerking toe aan degenen die dit zouden moeten doen. De PvdA is wel benieuwd hoe dit verloopt maar men krijgt hier vast weer een rapportage van.

Mevrouw De Widt vindt het ULG inhoudelijk een goed voorstel voor dit moment maar benadrukt dat het ingewikkeld is. D66 vindt het fijn dat de vijf onderwerpen in samenhang worden aangepakt. D66 heeft vertrouwen dat deze inzet tot een resultaat gaat leiden waar men wat aan heeft. Haar enige vraag is wanneer de Staten hierover iets terug horen en hoe zij bij het vervolg betrokken gaan worden. Zij denkt zelf kort nadat de kaders rondom natuur en klimaat bekend worden, die later dit jaar nog komen. Het lijkt haar wenselijk om hier dan over verder te praten.

De heer Westerlaken vindt het goed dat GS aan de commissie vraagt wat hij vindt van dit voorstel. Er ligt een compleet verhaal. Participatie is een centraal thema. Hij kan zich voorstellen dat mensen precies uitgelegd willen krijgen hoe dit straks precies gaat gebeuren maar hij denkt dat de Staten dit over moet laten aan de dynamiek in de twee gebieden die zijn aangewezen waar dit gaat gebeuren.

Mevrouw Van Gilse bedankt voor de informatiesessie waar zij veel technische- en inhoudelijke vragen heeft kunnen stellen. Zij is benieuwd hoe het gesprek op 29 augustus precies is gegaan met de overheden en maatschappelijke partners. In de nadruk op de vijf focusopgaven en de zes gekozen uitgangspunten kan de VVD

zich vinden., vooral het samendoen en het gebied centraal stellen dienen wat de VVD betreft centraal te staan, maar het gaat natuurlijk om de uitwerking. Zij heeft zich al geuit over de KRW-doelstellingen. Zij is bang dat met de aanpak soms specifieke doelstellingen en deadlines ondergesneeuwd worden en dat dit meer een grote aanpak wordt waarbij net te laat wordt ontdekt dat men iets niet haalt. Zij vraagt de gedeputeerde hoe dit gewaarborgd kan worden. Zoals uit de beantwoording van de technische vragen blijkt is het een en ander nog onzeker over de financiering. Er hangt veel af van de gesprekken met de gebiedspartijen en zij vraagt wat de inzet van de provincie hierin is, en wat de verwachte uitkomst is op het gebied van financiën.

Mevrouw Van Elteren heeft nog een aantal vragen en input op basis van de technische vragen:

- Inhakend op de opmerking van de gedeputeerde eerder vandaag over de Groene Contour vraagt zij zich af of de realisatie van de Groene Contour iets duidelijker benoemd kan worden in het stuk. Het liefst als onderdeel van het doel met betrekking tot de realisatie van NNN, maar zeker als meekoppelkans. GroenLinks heeft in zijn technische vragen, vragen gesteld over de noodzakelijke opgave. Spreker is blij met de focus op de doelen zoals dit nu in het document staat maar vindt dat de provinciale doelen misschien wat concreter opgenomen kunnen worden in de noodzakelijke opgave. Waarom worden er geen cijfers en percentages vermeld in plaats van de meer algemene termen als het beperken van bodemdaling of reductie van stikstof. Ze begrijpt dat nog niet alles duidelijk is en dat men dingen moet afwachten en heeft begrepen dat eventuele aanpassingen altijd nog in het ULG verwerkt kunnen worden.
- Spreker vraagt of het niet beter is om tussentijds meetmomenten en doelen op te nemen zodat men tijdig in kan grijpen wanneer mocht blijken dat men niet op koers ligt om de doelen te halen. Zzij wil voorkomen dat te laat de conclusie getrokken wordt dat de doelen niet worden gehaald.
- GroenLinks heeft technische vragen gesteld over wie nu precies in de regiostuurgroepen aan tafel komt te zitten. Daarvan wordt gezegd dat de provincie wil voortbouwen op lopende samenwerkingen en dat onderzocht wordt of er op regioniveau nog andere maatschappelijke organisaties van belang zijn. Spreker vraagt of de provincie extra aandacht kan hebben voor organisaties waarbij bijvoorbeeld de biologische- en kringloopboeren aangesloten zijn, zoals bijvoorbeeld Biohuis, Caring Farmers en Federatie van Agro-ecologische boeren. Deze boeren zijn koplopers en kunnen prima laten zien wat mogelijk is. Daarnaast kunnen zij heel goed aantonen wat voor belemmeringen er weggenomen moeten worden in de transitie van de landbouw. Spreker vindt het heel belangrijk dat dit geluid in de stuurgroepen vertegenwoordigd is.
- Tot slot sluit de spreker zich van harte aan bij de vraag van de ChristenUnie over de PARK en het landschap van belangen.

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Sterk en meldt dat er geen tweede termijn is.

Gedeputeerde Sterk antwoordt op de volgende wijze:

- Zij geeft aan dat belangrijk is tevoren aan te geven wat voor type document het ULG is en waar men het precies over heeft. Het gaat hierbij over het hoe van het proces. Het document is niet bedoeld om aan inwoners voor te leggen om hen te enthousiasmeren deel te nemen aan de gebiedsprocessen. Dan zou men inderdaad een ander type taal moeten gebruiken. Het document is puur bedoeld om, met name de spelers op regionaal- en provinciaal niveau waar sturing wordt gegeven en de plannen worden vastgesteld, aan te geven hoe men gaat werken. Het gaat er uiteindelijk om dat in de gebiedsprocessen de bewoners aan tafel komen omdat zij uiteindelijk de hoofdrolspelers zijn in dat gebied. Zij zullen uiteindelijk met elkaar de afspraken moeten gaan maken over hoe men die doelen gaat behalen.
- Is het niet beter om percentages te noemen? De gedeputeerde geeft aan dat dit document daar evenmin voor is bedoeld. Het gaat echt puur over de structuur die is opgezet om dit proces vorm te gaan geven. Daar liggen de programma's die in de Staten zijn vastgesteld aan ten grondslag (het Handelingskader, RIS et cetera). Het ULG gaat over hoe men dit in de sturing gaat uitwerken, aldus de gedeputeerde.
- Zij stelt dat de betrokkenheid van PS bij het ULG heel belangrijk is, maar dat GS het ULG vaststelt. Zij gaat kijken hoe PS zo goed mogelijk aangesloten kan worden op het implementatieplan. Spreker zegt het vermoeden te hebben dat er gezamenlijk nog heel vaak over de doelen en de uitvoering daarvan gepraat zal worden. Zij denkt dat men elkaar hierin goed vast moet houden.
- Spreker geeft op het punt van de haalbaarheid verschillende zaken aan. Je hebt de haalbaarheid van de doelen maar deze discussie zou zij hier niet willen voeren. Dit gaat over de haalbaarheid om met elkaar een plan te maken dat op 1 juli 2023 klaar moet zijn. Dit zal in eerste instantie vooral ook afhangen van de fasering die zit in het transitiefonds. GS wil vooral de afspraken die in de eerste fase nodig zijn om het geld voor de eerste voorziening binnen te krijgen. Dat zal de meeste aandacht krijgen in het eerste deel van het proces, want daar moeten de plannen voor ingediend worden op 1 juli 2023 om het geld los te krijgen. Het is natuurlijk niet een proces dat ophoudt of start op 1 juli, benadrukt de spreker. Het is echt iets dat een ingrijpend gevolg zal hebben voor het landelijk gebied, en hopelijk een positief gevolg want het gaat over de leefbaarheid en een vitaal platteland. Dit hoort men hier niet expliciet in maar het zit er natuurlijk wel in omdat het ook vanuit de landbouwvisie een gegeven is. Landbouw staat niet op zichzelf maar heeft een belangrijke plaats in het landelijk gebied waar mensen wonen. Spreker heeft al

eerder gezegd dat GS de natuur wil herstellen met behoud van een vitaal platteland en een transitie in de landbouw. Dit zit misschien impliciet in de ULG, maar is absoluut van waarde voor het proces dat men gezamenlijk ingaat.

Mevrouw Van Elteren vraagt wat de reden is om dit niet op te nemen in de ULG.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat er niet veel op tegen is, maar de doelen die GS willen benoemen zijn de doelen die zij uit het Handelingskader hebben gehaald en de doelen die het Nationaal Programma Landelijk Gebied aan de provincie vraagt om afspraken over te maken. Daarom is er expliciet voor de vijf doelen gekozen, aldus de spreker. De zaken die al zijn vastgesteld vormen de basis voor dit stuk. Hierin zit een logica maar toch gaat dit ook over een vitaal platteland, leefbaarheid, en sociaaleconomische consequenties die hiermee samenhangen. Dit moet absoluut een plek krijgen, juist in de gebiedsprocessen waar het gesprek moet plaatsvinden. Er zijn veel meekoppelkansen, ook voor de Groene Contour, aldus de spreker, maar dat heeft GS niet expliciet opgenomen omdat dit iets is wat de provincie Utrecht zichzelf heeft opgelegd en de vijf doelen vooral redeneren vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De gedeputeerde denkt dat het goed is als dit in de gebiedsprocessen ook wordt meegenomen. Zij verwacht dit omdat er een uitruil zal plaatsvinden van de opgaves die er liggen. Zij denkt dat er vanuit de agrariërs meer beweging mogelijk is als duidelijk wordt wat zij er allemaal voor terugkrijgen.

De heer Hazeleger interrumpeert en merkt, in aansluiting op de vraag van mevrouw De Haan, op dat de leefbaarheid van het platteland (bijvoorbeeld het behoud van kleine kernen) nu in de AVP zit. Spreker begrijpt dat men aan bepaalde doelen gaat werken vanuit het perspectief stikstof en natuur, waarbij de leefbaarheid van het platteland als een soort bril wordt meegenomen. Momenteel heeft de provincie dit als specifiek speerpunt en hij vraagt waar dit blijft. Stopt de provincie hiermee? Komt dit ergens terug?

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat de provincie hier zeker niet mee stopt. In de beantwoording van de technische vragen heeft men kunnen lezen hoe de evaluatie van het AVP is verwerkt en dit heeft absoluut een plek gekregen. Het is goed om nog eens te kijken hoe men dat mee kan nemen in de ULG want dit is volgens de spreker een belangrijk punt dat niet een subonderdeel zou moeten zijn maar een uitgangspunt.

Gedeputeerde Sterk vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Op de vraag wie betrokken zijn antwoordt zij dat de gemeenten en waterschappen zijn betrokken als overheden, maar ook de TBO's, de agrariërs in georganiseerd verband middels het Stikstofcollectief. Dit is niet dezelfde groep die uiteindelijk in de gebiedsprocessen gaat meedoen. Men hoopt dat daar juist vanuit de bewoners en bewonersorganisaties het gesprek gevoerd gaat worden.
- Op de vraag over O-gen antwoordt de spreker dat de O-gen vorig jaar pas definitief is stopgezet. GS probeert door te kiezen voor de Regiegroep Stuurgroep Utrecht Oost, bij de tweedeling in regio's die is voorzien, de functie van O-gen daarin te positioneren. GS wil volgens spreker tevens bekijken hoe belangrijke mensen uit die voormalige gebiedscoöperatie, die veel draagvlak heeft in het gebied, een plek kan worden gegeven in de processen. Dit zouden waardevolle krachten kunnen zijn, maar het is uiteindelijk aan de gebiedsprocessen zelf om te besluiten wie de trekker gaat worden. Daar gaat de provincie niet over. De provincie speelt wel een rol, maar op gelijkwaardige basis met de andere partners in het gebiedsproces.

De heer Hazeleger vraagt of dit betekent dat de regiegroep in het oosten van de provincie feitelijk de vervanging moet worden van O-gen.

Gedeputeerde Sterk beaamt dit. Al zal zij wel een andere positie moeten innemen gezien de geschiedenis, aldus de spreker.

Gedeputeerde Sterk vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Op de vraag over een gebiedsgedeputeerde antwoordt zij dat GS hier positief tegenover staat. Het volgende college moet hierover beslissen en zij wil nu best alvast een positief pre- advies geven.
- Met betrekking tot het PARK-advies meldt zij dat er vanavond een informele sessie is. Men moet kijken hoe de aanpak beter verbonden kan worden, maar voor het ULG zelf maakt dit niet veel uit, verwacht zij. Het gaat meer over de uitwerking en de implementatie van het PARK-advies.
- Het is fijn dat er ook vertrouwen wordt uitgesproken in het ULG. Er is hard aan gewerkt en het is een ingewikkelde complexe klus waar men gezamenlijk voor staat. Natuurlijk zal het proces worden gemonitord. Dit wordt opgenomen in de beleidscyclus en geëvalueerd, maar dit is iets voor het implementatieplan, aldus de spreker. Het ULG gaat over hoe men dit gaat organiseren en hoe dit vervolgens gaat werken.

Mevrouw De Haan heeft de indruk dat het PARK-advies nogal conceptueel is en in die zin een plek zou kunnen krijgen in het verhaal. Zij ziet aanknopingspunten om hiervan dingen mee te nemen in de Uitvoeringsstrategie.

Gedeputeerde Sterk heeft begrepen dat het PARK-advies tevens over integraliteit gaat. Dat is wat de provincie uiteindelijk beoogt. Zij wil de toezegging doen om te kijken hoe men dat kan meenemen.

Mevrouw De Haan had nog een vraag gesteld over de Kromme Rijnkorridor.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat zij hierover contact heeft gehad met haar ambtenaren en meldt dat zij gaan kijken of en hoe zij een plek zou kunnen krijgen. Het is een waardevol initiatief. Het is van belang dat het een proces is van het gebied, want dat biedt de grootste kans op goede oplossingen. Er zal zeker bekeken worden wat dit betekent voor deze groep in het gebied van de Kromme Rijnkorridor, zegt zij.

De heer Hazeleger merkt op dat in het stuk het uitdaagrecht wordt genoemd. Dit wordt niet heel erg uitgewerkt en er wordt alleen gezegd dat men hiermee gaat experimenteren. Deze experimenten zijn er al geweest, aldus de spreker. In Friesland is men hier heel ver mee en hij heeft contact met de club die dit uitwerkt. Hij is bereid om deze contactgegevens te delen zodat men hier een stap verder mee kan komen. Het biedt een kans om dit goed te verkennen, want een experiment vindt de spreker te vaag.

Gedeputeerde Sterk meent dat GS hier een antwoord op heeft gegeven bij de technische vragen.

De heer Hazeleger vindt dit nog steeds te vaag en stelt voor om zijn contactpersoon hier een presentatie aan de organisatie over te laten geven.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat het altijd interessant is om meer over die ervaringen te horen en te kijken of de provincie daarvan kan leren. Spreker zegt dat zij daarom kan toezeggen om daarnaar te laten kijken.

Mevrouw De Haan merkt op dat het uitdaagrecht ook heeft gespeeld bij de pilot van het Vlieg wiel van Gemeenschapskracht. Vanuit het netwerk Omgevingsgericht Werken ziet zij dan ook een mooi aanknopingspunt.

#### **14. SB Voortgang Realisatie Groene Contour**

De voorzitter meldt dat er een opwaardering ligt van de SP en de SGP. Zij vraagt of dit nog een toelichting behoeft.

De heer Schipper licht toe dat de SP en de SGP teleurgesteld waren. De Staten hebben een jaar geleden ingestemd met het instrumentenkader Groene Contour in het vertrouwen dat dit iets zou opleveren. Nu blijkt dat vanwege staatssteun en andere toestanden de instrumenten niet ingezet kunnen worden en dat er niets wordt gerealiseerd, want geen grondeigenaar is bereid om mee te werken. De stand van zaken sluit nauw aan bij hetgeen de Partij voor de Dieren in de technische vragen opschreef: *Eigenlijk boekt men sinds 2011 geen meter vooruitgang*. Het is marginaal wat er gebeurt en dus is, volgens de spreker, de vraag hoe dan wel?

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat het college de frustratie deelt dat het niet lukt zoals men graag zou willen. Er staat tevens een fout in de Statenbrief: Er is geen 100 hectare gerealiseerd maar slechts 58 hectare. Het lijkt haar goed om hier nadrukkelijk te constateren dat het getal van 100 hectare niet klopt. Zij biedt hiervoor haar excuses aan. Of het nu 100- of 58 hectare is, het is en blijft veel te weinig, aldus de gedeputeerde. Een punt bij de Groene Contour is dat men heeft afgesproken dat men dit wil realiseren op basis van vrijwilligheid. Men is hierbij altijd afhankelijk van mensen die mee willen werken. Hier is een afspraak over gemaakt in het Akkoord van Utrecht waarover regelmatig wordt gesproken. Sinds het nieuwe college is besloten om hier geld voor vrij te maken. Vervolgens is afgesproken om het instrumentarium hieraan vast te koppelen waarmee men subsidies kan geven zodat dit kon werken als een aanmoediging. Men moet nu constateren dat dit nauwelijks het geval is. Het instrumentarium is volgens de spreker tot stand gekomen met de betrokken partijen en de instemming vanuit het veld, maar het blijkt onvoldoende te functioneren. Dit is deels te verklaren uit de situatie die momenteel op de grondmarkt bestaat. De provincie Utrecht heeft veel vraagstukken op het gebied van ruimtelijke ordening, natuurrealisatie en de transitie van de landbouw. De grondbeweging is daardoor minimaal. De vraag is hoe men dit in beweging krijgt, aldus de gedeputeerde. Via de subsidie-instrumenten is dit momenteel onvoldoende mogelijk, hoewel er dit jaar wel 4,3 hectare is gerealiseerd aan de Groene Contour door Landschap Infra Rivierenland. Dit is uiteraard onvoldoende. De provincie is hierover continu in gesprek. In de tweede fase van Duurzame Landbouw is een plan opgenomen om met twintig agrariërs in gesprek te gaan over de Groene Contour. Dit zou moeten resulteren in vier actieplannen op de Groene Contour. Ook de gebiedsprocessen zullen essentieel zijn om uiteindelijk de beweging te krijgen en de Groene Contour te realiseren. GS is bezig met een meer activerend grondbeleid. Hierover is vorige week al een infosessie geweest. Dit zou een eveneens een rol kunnen gaan spelen. Verder kijkt probeert GS meer aan te sluiten bij de landschapsgronden en de beheercontracten voor langere tijd, waar het Rijk aan werkt. Deze combinatie zou kunnen helpen om subsidies toe te kennen en agrariërs geïnteresseerd te krijgen om de Groene Contour als een onderdeel van hun eigen bedrijfsvoering te kunnen gaan zien. Het is een ingewikkeld vraagstuk, aldus de spreker. In juni is de voortgang realisatie Groene Contour ook al bij de Kadernota besproken. Er was een tijd niemand op dit dossier maar

gelukkig is er weer iemand is gevonden die nu hard aan de slag is. Veel van de ontwikkelingen heeft de provincie niet zelf in handen en GS trekt hard aan de zaken waarbij dit wel zo is.

De heer Schipper vraag of er volgend jaar weer een Statenbrief komt met de voortgang. Wat staat hier dan in? Wat is er tegen die tijd gerealiseerd? Wat is de ambitie van deze gedeputeerde? En kan men haar hieraan houden?

Gedeputeerde Sterk kan niet voorspellen wat er over een jaar gebeurd is. Zij kan alleen toezeggen dat GS een uiterste inspanning leveren om dit voor elkaar te krijgen met de partners. Men zit momenteel echter in een context waarin er zoveel aan de hand is dat er nauwelijks beweging is op de grondmarkt. Groene Contour is niet het eerste waar agrariërs aan denken als het gaat over wat zij het komende jaar zouden willen doen. Hier heeft men mee te maken, aldus de gedeputeerde.

Mevrouw Van Elteren vindt de heer Schipper doorgaans heel concreet maar om nu een jaar af te wachten? Zij wil zijn punt nog scherper maken. Destijds is bij het instrumentarium gezegd dat GS, wanneer zou blijken dat dit onvoldoende werkt, tijdig naar de Staten terug zou komen met de mededeling wat men hieraan gaat doen. Spreker vraagt of er een nieuw voorstel komt voor de versnelling van de realisatie van de Groene Contour met aanvullende maatregelen en instrumenten, en of hierin de aanbevelingen uit het eindrapport van de Taskforce Versnelling worden meegenomen.

Gedeputeerde Sterk kan toezeggen dat de Staten het rapport van de taskforce zullen ontvangen, zodra dat beschikbaar is en dat zij zal bekijken of de bevindingen daaruit in Utrecht toepasbaar zijn. GS kijken volgens de spreker elke keer opnieuw wat zij extra zouden kunnen doen, maar komen momenteel even niet veel verder. GS zouden graag de subsidieregeling willen toepassen maar het college zit met staatssteunvraagstukken. GS zijn afhankelijk van wat er gebeurt in Den Haag. Spreker heeft aangegeven dat GS nogmaals het instrumentarium gaat bekijken. Actief grondbeleid is hier een onderdeel van. In het najaar zal zij hierop terugkomen. Zij wil uiteraard niet pas over een jaar duidelijk maken wat er al gerealiseerd is. Zij denkt dat men dit gesprek eerder moet hebben maar de gedeputeerde zegt het niet mooier te willen maken dan het is. Het is geen onwil vanuit GS maar de woest aantrekkelijke regelingen hebben de boel een beetje op slot gezet, voegt de spreker nog toe.

De heer Hazeleger geeft aan dat wordt gedaan alsof de hele instrumentenkoffer leeg is. Er zijn echter drie instrumenten nog nooit ingezet en nog niet de kans hebben gehad om zich te bewijzen. De vorige keer waren er twee oplossingen die kansrijk waren: een vrijstellingsverordening of een goedkeuringsbesluit in Brussel. Hij wil de gedeputeerde vragen om voor de volgende commissievergadering uit te zoeken of dit is gelukt en dat de Staten te laten weten.

Gedeputeerde Sterk zegt dit toe.

Mevrouw De Boer geeft aan dat zij geschrokken is van de geringe voortgang op dit punt. Moet men niet concluderen dat de instrumenten die bedacht zijn niet werken? Boeren krijgen al veel subsidie en zitten snel aan de max die zij mogen krijgen. Men ziet in andere landen dat boeren betaald worden voor het onderhoud van het landschap en het groen. Zou dit niet een betere constructie zijn? Als iets niet werkt dan moet men volgens de spreker snel iets zoeken wat wel werkt om de doelstellingen te halen.

Gedeputeerde Sterk antwoordt dat gedacht wordt aan de oplossing die mevrouw De Boer suggereert. De minister zou het mogelijk moeten maken om een nieuw type beheercontracten te ontwikkelen die een soort verdienmodel op kunnen leveren voor agrariërs waardoor het aantrekkelijker is om de Groene Contour vanuit natuurperspectief te gaan beheren. Dit kan de provincie momenteel nog niet realiseren, omdat zij hiervoor afhankelijk is van het Rijk.

De voorzitter bedankt allen voor de aanwezigheid en schorst de vergadering tot 7 september 2022.

## **Toezeggingen:**

### **9. SV Zomernota 2022**

Gedeputeerde **STERK** zegt toe het bestedingsplan voor de grondwaterheffing te zullen aanleveren.

### **11. Memo Kamerbrief programma's NOVEX en Mooi Nederland**

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zal een memo doen toekomen zodra er duidelijkheid is over hoe het Rijk dit voor zich ziet en wanneer meer duidelijkheid is hoe de provincie dit met de commissie vorm wil gaan geven.



### **13. SB Richtinggevende uitspraak Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied**

Gedeputeerde **STERK** zegt toe om te kijken hoe het PARK-advies in de Uitvoeringsstrategie kan worden meegenomen.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe dat zij wil bekijken of een contactpersoon van de heer Hazeleger over zijn ervaringen met het uitdaagrecht in de commissie een presentatie kan geven.

### **14. SB Voortgang Realisatie Groene Contour**

Gedeputeerde **STERK** zal in het najaar terugkomen op het instrumentarium van de Groene Contour wanneer er meer duidelijkheid is over de bevindingen van taskforce versnelling natuurrealisatie.

Gedeputeerde **STERK** zal voor de volgende commissievergadering uitzoeken of een vrijstellingsverordening of een goedkeuringsbesluit in Brussel kansrijke oplossingen zijn.